Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дену • ЕРА, 14 ИЮНЬ, 1979 ШУ. • № 71 (8046). • Мах 2 кепиг.

НАХА КХЕТАМ БАЛАРА БОЛХ ТОАБЕ

Хlара советски саг идейни волаш, коммунистически хьисапе къахьегаш, нравственни цlена волаш хlилийтар вай парте, пачхьалкхен, общественни организацей нийттера декхар да.

«Лакхача общественни де лерхlарашка кхача гlертаргволаш, идейни тешаш бенна, къахьегаппа боккъонца творчески гlуллакх долаш саг кхиийтар, — боккха лоархlам болча декхарех цаl, — аьнна йовкъаста Л. И. Брежнева. — Уиааза гlолла йода коммунизм бахьан хоттабечу къоьсама чlоагlа лоархlам бола фронт, хlьата цу фронте вай йоахача хьалонех тlа-тlа дукхагlа тийша кургда экономика хьалъелга а мохк социально-политически дегlабар а».

Из боккха лоархlам болаш долга цlаьнха а хьахьенхад дукха ха йоацаш КПСС Центральни Комитето тlайийдача «идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» болча сопаш тlа. Цу тlа йоах:

«КПСС XXV съездо белгалбаьб дlахо коммунизмага лахара къаьгга бола политически накъ, стратеги тактикаи, хlанзарча хан-юкъагlерча идеологически балха нерттера лостамаш хьадда хьагойтад. Съездо хьехьакхаб цу балхе идейни боврама эффективность айира накъ — кхетам балара балха деррига гlуллакх дlаоттадарга комплексни хьажар: къахьегамхой тайп-тайпарча группай башхалонаш тоте а эдаш политически, къахьегама, нравственни кхетам айхха цхьана лехабелга lалашдар. Сийлахь-воккхача Ленина наскет кхоачашдеш парте цхьана тарду дукхача наха марксистско-ленински теори кlоарга, сакхетаме lомавлга, вай нах советски патриотизмах пролетарски интернационализмах уйлаца, къахьегамица коммунистически гlуллакх долаш, объективни хьажар долаш, СССР хlара гражданина нравственни гlуллакхаш доахаш хьалкхевар».

КПСС XXV съезда решенеех, сопаш тlерча цу положенех кулгал а лувлаш дукха ха йоацаш КПСС Нохч-Гlалгlай обкома бюрос чlоагlъаьй чакхъяха еза организационно-пропагандистски мероприятеш. Цар тlа белгалъяь я идеологически балха, къахьегамех нравственни кхетам балара комплексни программа. Из айхха юкъаенна а боахамаи политически денахараш практически кхоачашдарца. Из кхоачашдеш хlанз республикие промышленни предприятенна, гlиналош еча организацешка, колхозашка, совхозашка, кхыча организацешка чакхъюва партийни собранеш, цу деша хетаяь хургйолаш я парте горкомий, райкомий пленумаш, активаш. Из дош дувцаргда парте обкома пленуме. Коммунисташа цига дувцаргда идеологически болх комплексни бара чехкдахаша даргдоаца керттера гlуллакхаш, уйла тlайохийтаргья цу хьакъехье долча кхоачамбоацарашта, уж дlадахера накъаш белгалдергда.

Нохч-Гlалгlайчене йолаш я наха кхетам балара болх лерттlа вlаштlехьбаьккха, бериле беш йола, цу мадаькъе маьхе опыт lоаль партийни организацеш. Масала, хьоздаргьа вай СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически завода, Гl. Ахриева цlерагlча «Электроинструмент» завода, Шелковской районерча «Коминтерн» яхача колхоза, кхыча хьалха латтача боахамий партийни организацеш. Укхаза беш бола кхетама болх айхха бувзабенна ба производственни декхарашца, цо партийни организацешта гlо ду коммунисташта а парте боадарашта а эш йола воздействи чlоагlъе, наьха марксистско-ленински мировоззрени, коммунистически морал хьахилийта, цар дешара а культурин а боарам дlахо айбе.

Иштта беча балхах хьахулар къаьгга хьагуш да цу коллективашка доахача толамашка.

КПСС XXV съездо белгал ма дарра, коммунистически идейность хьахулаш я знанеш, тешам, практически чаккдоаха гlуллакхаш вlашагlтехача. Цудухьа вай парте боккха лоархlам бу наьха марксистско-ленински уйла хьахилийтара. Цо цара идейни тешам чубоссабаь ца lеш, уж lомабу хьаьнала къахьега, нравственно цlена хила. Цу гlуллакха доккха гlо дир республике вlаштlехьдаькха химача политически экономически дешаро.

Парте областной комитето боккха лоархlам бу социалистически яхь вlаштlехьъяьнхара. Хlана аьлча, цо наьха творчески хьинар айду, кlоарга воздействи ю боахам дикагlа делабара, общественно-политически вахара, нравственни хьала.

Социалистически яхье бе боагlа лоархlам беча производственни хьоихамаш дикагlа хилара совгlа, кlезигагlа я къахьегама а производственни а дисциплина телхаю моттигаш, нравственни хьал увахиlенагlа хул, социалистически коллективизма уйлаш хьалкхею.

Дегlаенача социалистически обществе хьакхелад наьха коммунистически сакхетам хьахилийтара мел эшаш дола хьалаш. КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъеш советски наха цхьана къахьегаро хьаькхол политически, къахьегама, нравственни кхетам балара болх цхьана, хьинарегlа бе аьттув бола хьалаш.

Хlара къахьегача коллективе из болх комплексни белга lалашдара хидаиза даргдоаца керттердар — юкъьанцарча партийни организацеша уйла тlайохийташ, де дезачоа тlадерзадаь цу гlуллакха кулгалдар.

Республика партийни организацешка долаш да парте Центральни Комитето хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара эша низаш. Цар кара а массови информацен пропагандан средствеш — кехайоазув, радио, телевидени, культуран искусствен учреждени. Партийни организацеша кулгал а деш идейни кхетама болх беш ва 30 эзарьел совгlа пропагандист, лектор, агитатор, вагирхой хьехамча. Республике 700 совгlа lилма болхлой, хьехархойи халкъа боахама специалистийи йоккха отряд я. Цу низех хьакъалца пайда эцарах латт тахан партийни организацей декхар.

СУХАЛБЕ, АХАРХО!

ТАХАН КЕРТТЕРДАР — ДОАКЪАР lАЛАШДАР

Кхы а вах ди даьлча чакхдоал доакъар lалашдара кхайкадаь месачник. Хlаьта хlанзалехье республике гlоале кийтъаьй 16827 тонн йол, 29140 тонн сенаш, даьккхад 4099 тонн баьций витаминни хьоар.

Йол lалашъяра болх къахьега дика вlаштlехьбаьккхаб Гудермесски районе юрта боахама къахьегамхоша. Шера план 21 процент кхоачаме а еш, 1686 тонн йол кийтъаьй цар хlанале.

Из тайпа доакъар, шера план 16 процент дlкхоачаш а еш, эгара дукхагlа — 5389 тонн — шуруцашка lалашдаьд.

Цунна цхьана, Сунженски района — 2 процент, Назрановски — 4 процент, Малгобекски 5 процент мара кхоачашъе карагlдаьккхадац йол кийтъяра шера план.

Сенаш дукхагlа кийтъяр дукхьа республике нържача яхье хьалха шелковченаш ба.

Баьций витаминни хьоар даккхара болх республике массарел сихагlа шелковчашка чакхбоахх. Шера план 18 процент кхоачаш а еш 2022 тонн кийтдаьд ... тайпа доакъар. Баьций витаминни хьоар даккхара план кхоачашъе тlехьадуе Назрановски, Сунженски, Урус-Мартановски районий боахамаш.

Веденски, Ножай-Юртовски, Советски районашка доакъар lалашдара балхаш хlанз а дlадоладаьдац, шина ала йиш я.

Доакъар кийтдара балхаш на хулла сихде деза.

Месячника планагlа 500 тонн йол, 2000 тонн сенаш, 500 тонн доакъара гранулаш кийтъе еза бар «Шелковской» района «Коминтерн» яхача колхозе къахьегамхой. Хlаьта цу декхарех дика лоархlабеш хьа а боагlа.

Иштта, дукхача шерашка тlехоле буц — люцерна чуйна а къахха хlана доакъара лаьрхlа гуратъа дlабейна хиша мукх хьоикхаш ба механизаторах 11 агрегатапа.

Мукхах доакъара гранулаш ю, хlаьта люцернах йол, сенаш кийтъю. Хlанзалехьа 520 тонн йол, 1500 тонн сенаш, 671 тонн доакъара гранулаш lалашъяьй колхозоша.

Иштта, деррига хlанзачунга балхан цхьай комплексагlа кхоачашдеш. Декхарех дика лоархlабеш хьабоагlа коминтерновцаш.

Суртеш тlа: (лакхера дар) «Коминтерн» колхозе доакъара мукх хьоикхача хьинарe къахьега механизатораш (аьрдехьара аьттехьа) И. Эпендиеви Ш. Дудаеви; (шоллагlчун тlа) дуга кхашна дувлача хин боарамга хьожаш ба (аьрдехьара аьттехьа) цу боахама дуга кхедара звеньевой А. Джамаеви колхозе гидротехник В. Кочкарови.

В. ЮНЦЕВИЧА суртеш.

Л. И. БРЕЖНЕВ И. ДЕСАИЦА ВlАШАГlКХЕТАР

12 июне Москве КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев вlашагlкхийтар Инде Республика Премьер-Министрца Морарджи Десаица.

Доттагlаллен хьале чакхдаьлчача вlашагlкхетаре дийцар тайп-тайпарча доакъошара советско-индийски отношенеш дlахо дегlайоалаяра а кlоаргъяра а дешаш, хlаьта иштта къовстайн шинна а оагlонна тергалъе хьаштдолаш йола дуней халкъашта юкъера проблемаш.

(ТАСС).

СОВЕТСКО-ИНДИЙСКИ ПЕРЕГОВОРАШ

11 июне Кремле йолаелар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гlуллакхий министра А. А. Громыкос Инде Республика Премьер-Министрца Морарджи Десаица яь переговораш.

Доттагlаллен вlаши дувцар кхетадечен хьале хиначча переговорашка 1971 шера Советски Союзан Инденеи юкъерча машарах, доттагlалах, вlаши цхьана гlуллакхаш леладарах даьча Договорага хьежжа толаме дегlаухача советско-индийски отношеней хьакъехьарча дукхача дешах шоашта хетар вlаши дийцар, хlаьта иштта дийцар дуней халкъашта юкъерча актуальни проблемех, царна Азерча хьалах шоашта хетар.

Дуней халкъашта юкъера проблемаш юцаш къаьстта уйла тlаяхийтар кхохкам кlаьдбара процесс кlоаргъяра, машари дуней халкъашта юкъера кхерамалех чlоагlъяра, герзашца кийчлулга сихдара довзув оттадарах герзаш дlадахаран дезача актуальни гlуллакхашта, Белгалдир СССР-и США-и стратегически герзашта довзув оттадара хьакъехьа оттадергдола договор герзашца кийчлулга сихдар юхатохаран кхохкам кlаьдбар чlоагlдаран боккха лоархlам болаш долга.

Оагlонаша раьза а болаш белгалдир советски индийски кулгалхой дlа-юха ахар, царна юкъе къамаьлаш делга массаза леладу гlулакх а дика традиц а хиъна дlаттало. Цу тайпарча хlара вlашагlкхетаро керда низ болийт деррига доакъошка вlаши цхьана леладеча советско-индийски гlуллакхашка.

(ТАСС).

* * *

12 июне Йоккхача Кремлевски дворецe кулгаш яздир советско-индийски документашта.

Кулгаш яздир Советски Социалистически Республикий Союзей Инде Республикан Заявленена. Документа кулгаш яздир КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежневи Инде Республика Премьер-Министра М. Десаеи.

Иштта кулгаш яздаьд СССР правительстванеи Инде правительстванеи юкъерча, Висакхапатнамe металлургически завод хьалъича вlашие цхьана гlуллакхаш леладарах йолча соглашенена. Цунна кулгаш яздаьд СССР Министрий Совета Председатела заместитела И. В. Архиповс Инде кхыча мехкашцарча гlуллакхий министра А. Б. Вадиапаев.

Советско-индийски документашта кулгаш яздеча бар: советски оагlорахьара — Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, Н. А. Тихонов, В. И. Долгих, И. В. Русаков, М. С. Горбачев, СССР Министрий Совета Председатела заместителаш, СССР министраш, СССР пачхьалкхен комитетий председателаш, кхыбола официальни нах.

Индийски оагlорахьара — Инде Премьер-Министра улуа баьнна баьхка пачхьалкхен деятелаш.

Цу дийнахьа М. Десаи хилар В. И. Ленина Мавзолее, цига зизаш дехкар. Иштта зизаш дехкар Кремлевски пена юхерча Вовзаш воацача салтечун бовкка тlа.

Инде Республика Премьер-Министра СССР Лакхехьарча Совета Президиума сийна шу оттадир.

Шун тlа бар А. Н. Косыгин, А. А. Громыко, В. В. Кузнецов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, кхыбола официальни нах.

Шун тlа М. Десаи КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгиней кадаш хоасталеш доттагlаллен къамаьлаш дир.

(ТАСС).

ХИЙ КХАЙНА ЮСТАРА ДАЬННА ДОДА

РЕЙД

Дукха ха я Магlалбике укх шера санна чlоагlа йокъал ца отта. Вlаьсти аьлча дена цкъа мара догlа дийлхадац укхаза. Из а дацар доакъадена лаьтта тоъал дошадеш. Доир кхерам болаш да кlалташ.

Цу тайпара низкъала эттача хьалашка керттера дар — хиш дехкача лаьттаех бизза пайда эцар. Хlаьта Магlалбикерча боахамашка ши эзар совгlа гектар да хий детта йиш йола лаьттанаш, дукхагlа дараш «Кавказ» яхачеи Гl. Ахриева цlерагlчеи совхозашка а долаш.

Иштта пайда эц Магlалбикерча боахамаша цу лаьттех? Цу дешага хьожаш хилар укх деношка «Сердало» газета рейдови бригада.

Тхо да Гl. Ахриева цlерагlча ломсаш лелаеча совхозе. Хий детта «ДДН-70» яха ворхl машин я укхаза. Царех ялх гонахьа йоархlаш а тlаьхьа вlашагlоргаь латт. Вlаьсти яьлча денз сага кулг кхийттадац царех. Шиъ заводера хьаенача тайпара цlена я. Ше къаьстта латт цу тайпарча машинех ворхlлагlъяр. Хlанз эттача хьалашка lалаьмате бокккача маьхе йолча цу ворхl машинах укх шера хий тохара болх беш из цаl мара хиннац совхозе.

— Из а хиннаца тохаш хий тохаш, — йоах цунна юххе латтача шиъ комбайнах кулг тохаш воаллача комбайнера Ашаханов lусама. — Цунна хий детташ вола тракторист Тришин Александр тахан лаьтта вха хьожаваьв. Дlе дехьа гlолла lободача новкъа lоводаш, аьтта оагlорахьа харшех хий дуллаш боахк болхлой...

Цига дахар тхо. Цкъа люцерна хьекха мукъадаьнна кха да доиъа а денна уллаш. Цу тlа харшех хий дуллаш воала цаш саг. Цу кхай тlа люцерна хиннилга а ха йиш йолаш дац, цунна юкъе гlолла чакхдоалаш хий дlахийта даьккхача харша йистошкеи хlанз дилла хий тlадоаладаьча цхьан-шин кlаьда тlеи шоллагlа тlаяла йоленача баьцага ца хьежача. Дlахо дола деррига кха цхьаккха дийна хlама цу тlа яц аьнна хетаргдолаш доаъадена. lазагlдена улл.

— 94 гектара тlа я совхозе люцерна, — йоах хий дуллаш воаллача Гутаев Хож-Ахьмада. — Цох толашагlдола цхьа кха ер да. Цу ерригача люцерна тlа цкъа хий техарг лерхl совхозе. Укх кхайга хьежача гуш да, из хий дlаккхьача моттиг гектаро кlезига йолга. Хий дехкаш йола люцерна лерттlа лелайича шортта йол а сенаш а lалашъе йиш яр тха. Цхьабакъда, шоана гучча тайпара, хаинахьа цу деша йоакхо яьяц. Вlаьсти ма яьлла а венавар со совхоза кулгалхой болча, кхашка хий диллара гlуллакха фу ду вай аьнна. Къулбехьарча Казахстане ваьха кхашка хий диллара гlулакх дика довзаш ва со. «Цу хьакъехьа хlанзехьа делаьрхlа хlама дац. Эшача хаша хьаехарга хьо» аьнна чувахийтар со. Хlанз хьавийха ер болх беш воалл со а дlара са новкъост а. Лерттlа хий диллара болх дlабахьара тхона эш харшаш доаха нухи ра тlехьатесса цхьа трактора. Цун йоакхо еш саг вац. Вlарча кlира дlадаьннад тахани кхоанеи яхаш из нух тхона хьа ца кхоача...

Хий тоха йиш йолаш я 425 гектара тlара совхоза комсаш а. Царех 140 гектара тlа цкъа хий техад совхозо. ЦСУ синачa сводкагlа. Чакхйоалаш латт шоллагlа хий тоха дева ханаш. Из болх хlанз дlаболабеш мара бац укхаза.

Цхьанна а тайпара кхетаде йиш йолаш дац шотта чlоагlа йокъал эттача хьалашка совхозерча хий деттача ворхl машинах ялх болх ца беш латталга, харшех хий диллара гlуллакха йоагlача тайпара йоакхо ца елга.

Кlезиг-дукха дикагlа эса кхашка хий диллара гlулакх «Кавказ» яхача совхозе. Цхьабакъда, укхаза а хий деттача «ДДН-70» яхача итт машинах болх беш йиъ мара яц. Цар болх а дийнахьа цхьан сменагlа мара вlаштlехьбаьккхабац. Цудухьа 159 гектар кхашка цкъаи царех 50 гектара тlа шоллагlа мара хий техадац совхозо укх шера.

— Вож машинаш тlехьатасса трактораш яц тхога, — йоах шоллагlча бригада бригадира Н. П. Кухарова. — Шин сменагlа болх бе механизатораш тоъац. Укх шера трактористий курсаш яьха ялх саг ва тха бригаде. Дийнахьа мукъагlа болх бергболаш уж трактораш тlа хоашбе лерхl оаха. Хий дехкача системах 240 гектара тlа хий тоха йиш йола кхо трасса болх ца беш сеца латт. Хlанга уж тоае кхоачам а бац тхога. Эша турбаш яц. Вlарча шу дlадаьннад тхона карбидах кислород ца яхьа.

Чlоагlа ледара леладу «Чеченингушвино» а «Сельхозтехника» а объединенеша эшача оатхалашцей кхьйолла материалашцей совхозаш lалашъяра гlулакх.

Совхозе пхиъ насосни станци я. Царех а болх беш цаl мара яц. Хlана а вlашагlъелла ца йоалаш латт укхаза укх шера хьаена «ДДН-100» яха догlан хьисапе хий детта керда машин а. «Цхьацадола доакъош эшаш енай из хьаяхьача хана», доаьх из гlулакх бригадиро.

Лоацца аьлча, гуш да, «Кавказ» яхача совхозе а кхашка хий диллара гlулакх йоагlача тайпара терко ца еш тесса дlатала.

Цу шин совхозе санна лаьрхха хьаяь хий дехка система еце а, насосий новкъосталца хьарсаш чура хий хьал а озаш из кхашка дилла торо йолаш я «Ингушский», «Малгобекский», М. Горьке цlерагlа, «Алханчуртский» совхозаш. Тоха йиш йолчох кхоалагlа дакъа хий тохац цу боахамашка а. Пайда эцац йолаш йолча хий дехкача техниках. Тхо хиначча дийнахьа хий тохаш цхьаца агрегат мара яцар «Алханчуртский», М. Горьке цlерагlча совхозашка. Ханнахьа лерттlа хий ца тохар бахьан долаш телха дlайоалаш латт цу боахамашкара дукхача шерашка пайда эца лаьрхlа дlайийна культурни даьгlенаш.

Районерча еррисача совхозашка цхьан сменагlа мара вlаштlехьбаьккхабац ялаташта. Кхыйолча культурашта хий тохара болх. Из а дийнахьа. Боахамашка йолаш йолча техниках цхьагlа дакъа мара дац цхьан сменагlа болх беш а. Тхона хетачох, цхьан сменагlа мара болх беш ца хилча дукха пайданегlа хургдар сайрийна дено шоллагlча дийнахьа дa дlоахдала доладаллалца бийсашка ялаташта хий дийттача, дийнахьа бlайха маях хьежаш ди кхохаденнача хана деттачул.

Совхозашкара цхьабола кулгалхой ба хьарсам чу хий ца тоъар бахьан долаш кхашка лерттlа хий дилла вlаштlехьдалац тха, аьнна бехктоккхама кlалхарбовла гlерташ. Уж къамаьлаш кlалхард йолаш дац. Тхо укхаза хиначча дийнахьа М. Горьке, Гl. Ахриева цlерагlча, «Ингушский», «Малгобекский», «Кавказ» совхозий кхашка гlолла чакх а даьнна Грозненски районе lододача хьарсам чу додар хьадоагlачох ахалел совгlа дола хий.

Совхозий кулгалхой, партийни организацей декхар да боахамашка йолаш йолча ерригача-торонех бизза пайда а эцаш бус а дийнахьа а кхашка хий дуллилга вlаштlехьдаккхар. Цу деша дукхагlа йоакхо е йоагlа района кулгалдеча партийни, советски, боахама органашна а.

Т. МАМИЛОВ,
Магlалбикерча юрта боахама управлене госсельтехнадзора воккхагlвола инженер-инспектор;

М. АЛБАКОВ,
«Ленинаи байракх» газета болхло;

А. ХАРСИЕВ,
тха соб. корр.

ЦАР ДЕВИЗ — ДИКАЛ

Барт тайна, шоай деккараш дизза кхоачашде гlерташ къахьегаш я Грозненча Октябрьски районе уллача № 13 йолча ателье коллектив. Мастераша барзкъаш заказчикашта хеттача тайпара дика тег, цудухьа раьза воалаш, леткъаш саг нийслургвац укхаза.

Баькъда, иштта лакха технико-экономически производственни хьоихамаш даха аттуа хиннадац. Дукхача къамех латтача ателье коллективо тlайирзаза болх баьб къахьегама дисциплина чlоагlъеш, сихен дикеи заказаш кхоачашдара.

Укх шера пхе бетта производственни программа 120 процент кхоачашъяьй, дикал, соахка хинначул, хов а лупа тоаснияй. Из иштта хилар хьахьоkх «предложенеш жалобайи книжко». Цу тlа «баркал» мара, заказчикаш раьза боаццаш даь цхьаккха йоазув дац.

Хlанз «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сийлен цlи лелаеш йола ателье коллектив, дикъ шу хьалха тlехьахьсачарех яр. Ателье коллективо шийна хьалхашка латта декхараш кхоачаш ца дар бахьан дар укхаза къахьегама дисциплина во хилар. Хьалха хиначча кулгалхочоа меганзар коллектива барт а тоабаь плановий заданеш кхоачашъяра из тlаерзае.

Ателье керда кулгалхо — Мурзабекова Махьмада Елизавета — хьонайича, гlулакх ма аллара, овлангара хувпаделар. Хано хьахьекхар Лиза цу балха хьожаерца кулгалхой гlалат баьнна ца хиннилга. Е. Мурзабекова ший болх безаш а бовзаш а йола организатор хилар гучадьлар тlехьагlа. Цунна хайра коллектива болх тоабе, де дезача гlо-новкъостал де, балха тlера воацачунга ала дезар ала. Коллективе хьехамча а хиннa дlаоттар Лиза. Цудухьа дукха еза из ший новкъосташта, сий а ду цар цун. Хlанз ателье вац ший производственни план кхоачаш ца еш цхьаккха саг.

Масала, маlача наьха барзкъаш тегаш йола мастер Никаева Сона бархI шу хьалха ателье балха ера городера № 26 профессионально-технически училище йистелькхачул тlехьагlа. Ший професси йиза кара а ерзаь, хьалхарча класса специалист хилар цунах лоацдача хана. Балха дикал лакха а йолаш Сонис хlара бетта производственни заданеш 200 процент кхоачашъю. Из дика специалист хиния lац. Сона хьакъал дола хьехамча а я. Камаьрша дlалу цо къонача портнойшта ший гонзал. Цунца цхьана Сонис lомабу кагирхой къахьегама тlера хила, шоашта тlадиlла декхар тешшама кхоачашде, общественни балхах ца къехка.

— Аз къахьегама яхь лелаю маlача наьха тlера барзкъаш тегача мастерца М. П. Керюшенкоца, — йоах Сонис. — Цу гlулакхо тхога шиннега дикагlа болх байт. Оата доаха хьоихамаш а дукха башхало йолаш дац. Цхьаккхе а тlехьа йиса безам болаш яц.

Ателье коллективо чlоагlа терко ю шоаш тега барзкъаш дика хилийтара. Цу гlулакха лаьрхlа хlара нlиран чакхдоах «дикала денош». Веча балха дикал тохкаш гучадьннар дlаязду цу гlулакха лаьрхlа леладеча журнала тlа. Хlара денна хулача лоацца совещане дувц балхаца дола кхоачамбоацараш, тlехьа ца доанхаш де дезар ду дlахо уж ца хилийтара.

№ 13 ательес беш бола дика болх бисац теркал ца беш. Эгара хьалха наха, заказчикаша, баркал йоах шоай хьашташ кхоачаш а деш къахьегаш йолча коллективана. Иштта, бытовой гlулакх деча вай республикерча министерствас а белгалъяьккхай ателье хьинар дола коллектив. Ателье заведующа Е. М. Мурзабекова министерства сийлен книжка тlа дlаязъяьй, коллективерча, къаьстта дика болх беча мастерашта сийлен грамоташи ахчан премешаш еннай.

Х. ДАДАЕВ.

Политически экономически дешара системе — итогови занятеш

НАХ ИДЕЙНИ КХЕТАБЕШ

Нохч-Г1алг1ай г1ишлошъеча управленерча политдешара лаккехьарча звенох йолча семинарски группе, дешара шу йистодалара хетаь хиина конференци, идейно-теоритически боарам лакха а болаш, дукха ха йоаццаш чакхъьялар. Цун тема яр: «Х1анзарча хьалашка къахьегамхошта коммунистически кхетам балара актуальни проблемаш».

Массане а ч1оаг1а раьза а болаш ладийг1ар «Чечингстройтранс» яхача автотранспортни объединене вокххаг1а волча инженера А. С. Яндиева рефератага. Цу т1а дувцар советски наха нравственни кхетам балара КПСС XXV съездо оттадаь декхараш кхоачашдеш, социалистически общество дег1аухача хана моральни фактора лоарх1ам боккха хилар.

Реферата т1а анализ яьй пятилетка кхоалаг1чен карарча дьълаг1чен шерашка коллективо баьча балха. 1978 шера автотранспортникаша 9695 эзар тонн мовхьаш д1а-хьа кхихьад, е кхьча бесса аьлча план 103,1 процент кхоачашъьй.

Пятилетка дьълаг1ча шера декхараш толамца кхоачашдара социалистически яхь лелаеча объединене коллективо кхоачашйир хьалхарча квартала план. Яхье лакха хьокхямаш дьхачарех я № 2 йола гараж. Объединене подразделенешка социалистически яхь яьржай «Х1ара балха денна — дикала Знак», «Т1ехьабусараш боацаш бе болх» яха девизаш а йолаш.

Бакъда, яхьо яла езаш йола эффект лац, йоих реферата т1а, нагахьа санна нерттера лостам белгал а баьккха, боагг1ача тайпара болх в1ашт1ехьа ца баьккхача.

Объединене яхьа дикаг1а йола форма лоарх1 бригадни индивидуальни. Х1ара водителa, ремонтника, бригадо беча балхах тийша я подразделене, ерригача объединене а кхоачашъю план. Социалистически яхьа итогаш оча хана лоарх1ам бу х1ара водитела беча балха. Моттигаш къоастаеш хилча план кхоачашъяь берригa водителаш болча коллективагахьа озабезам бу. Иштта, юкъара г1улакх тоадара х1аране бехктонхам айбо г1ерташ в1ашт1ехьбаьккхаб укхаза болх.

Т1ехьавусачов новкъостах де, цун т1ехьависара бахьан ха в1ашт1ехьдаргда, нагахьа санна беча балха массаза а учет лелайой. Цу г1улакха гаражашка х1ара денна берригача водителаша а бригадо а беча балха учет лелаю. Массанена а хов шоаш даьр, диказ дисар фуд. Иштта, бригадирашта, автоколонний начальникашта, партийни бюрошта, профсоюза цеховой комитеташта хов подразделени т1ехьайисаро бальян, цудухьа новкъарло еш дар сихха д1адаккха в1ашт1ехьдоал.

Балха цхьацца кхоачамбоацараш кийслой а, шерра яьржача яхье дикка хьокхамаш а доах. 28 водителa х1анзлехьа кхоачашъьй дикъ шера планаш, дукха бараш заданеш кхоачашъяь боала боахк. Х1аьта пхе водитела: Л. Темирбулатова, Ю. Гайтарова, В. Бангаева, А. Ахтеньева, А. Бирюкова йистедьккхай шоай пятилетка.

«Патриотически интернациональни кхетам — ца1 шоллаг1чох къоастае йиш йоаца цхьоаг1о» яха тема конференце дикка яьшар ладувг1архочо Т. А. Дорохова, СМУ-5 мастера. Ший реферата т1а по дийцар партийни организацей партгруппашей х1ара денна беча балха парте XXV съезда решенеш, КПСС ЦК Пленумий соцамаш, СССР Керда Конституци, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева указанеш, книжкаш: «З1амига лаьтта», «Юхадийндалар», «Целина» 1омадара шоай методехи средстваехи.

Партбюрос йовихо ю марксизма-ленинизма принципаш, къаман дешах лаьца йола КПСС программин положенеш къахьегамхошта шерра д1айовзийтара. Хоадам болла масалаш а кхувлаш пропаганда ю вай парте. Советски пачхьалкхено СССР-е дахача дерригача къамийн народностийн экономика, культура дег1айовлаара мел деранта.

Укхаза дукха теркам т1алоаттабу хьалхалаттача коллективаша 1оаль опыт массанешта шерра д1айовзийтара. Иштта г1ишлош еш йолча бригадий балха юкъейоалайир московски г1ишлонхочун Н. Злобина метод. Из юкъейоалаярах, духхьал укх шера цхьан квартале в1ашт1ехьдаьлар алапе фондерча 18 эзар сома кхом бе.

Свердловчаний «Бригада пхе шера йола задани — м1енгаг1ча къахьег1ама низаца» яха болви а шерра хьалльцаб г1ишлош еча управлено коллективаша. Цо в1ашт1ехьдаьккхар хьалхарча квартала план кхоачашйе.

СМУ коллектив дуккхача къамех латт. Цун к1оаргга патриотизми интернационализми хилар хьахьокх цар шоайла деча новкъостало, д1а-хьа телача опыто. Иштта, Н. Еремеевс кулгалдеш йола малярий бригада новкъостал деш хилар нах чубеха ц1а деш йоаллача ПМК-105 коллективана.

Партийни организаце дукха болх бу къахьегамхой коммунистически идеяш, советски патриотизми пролетарски интернационализми йолаш уж хьалкхебара, 1омабу буржуазни идеологени моралаи духьала классови къовсам лоаттабе.

Патриотически интернациональни кхетам лува лоарх1аме моттиг д1алоац партийни экономически образоване. Коммунисташ, кулгалхой дешаш ба марксизма-ленинизма лардий школашка, семинарски группашка, парте Грозненски горкома чуйоаг1ача марксизма-ленинизма сайрийнарча университете.

Чулоацамга дикача дика реферат яр Грозерча аьшкбетонни конструкцей завода отдела начальника заместителa С. А. Моляревске кийчъьяр. «КПСС XXV съездо коммунистически кхетам лута комплексни хиъ лаца безарах» яха тема йолча реферата т1а дувцар саг массе оаг1ора дег1аихувларгеда г1улакхаш.

Хьадаьчун мах беш теркаме лувца беза сага сакхетам, цун бехктокхаме хилар, компетентность. Хьалхе а терко е еза ше деча г1улакхий экономически, политически, нравственни чулоацама, цунах т1ехьаг1а хургдолчун.

Укх шера заводе болх беш хиний: 2 теоретически семинар, 3 марксизма-ленинизма лардий школа, 1 комсомольски дешара группа, 6 коммунистически къахьегама школа, 4 «Социализми къахьегами» яха экономически школа. Шоай идейни боарам лакхбеш КПСС Грозненски горкома сайрийнарча марксизма-ленинизма университете, КПСС Заводской райкомерча семинарашка, вузашка, техникумашка дукха нах ба дешаш. Юкъьанцара экономически дешар чакхдаьккха ба инженерно-технически балхахойи ахнел совг1а бола болхлойи.

Заводе балха вевача сага лоаццача хана профессии кара а ерзаь, цунах квалифицированни болхло хургволаш хьалаш в1ашт1ехьдаха г1ерт тхо. Цу г1улакха дика новкъостал ду хьехамчаша. Заводерча дикаг1а болча кадрой производственниками нагирхошта д1ател болхлой класса политически, къахьегама, идейно-нравственни традицеш. Къонача т1ехьенна дика хьехамчаш а хиина д1аьттаб: В. Н. Сахаров, Н. П. Никульшин, Н. Д. Проценко. Хьехамчаш ба Къахьегама Ц1еча Байракха орденаш лелаю М. К. Лыков, Н. П. Евдокимов, кхыбараш.

Заводерча коммунистеша беча идейно-кхетама балха программа а хиина д1аьттаб КПСС Центральни Комитето т1аийца «Идеологически, политико-кхетама болх д1ахо тоабарах» бола соцам. Соцамо д1адехар кхоачаш а деш завода къахьегамхой коллективе комплексни бергболча кхетама балха мероприятеш т1айолаш план оттаьй парткомо.

Е. ЕВДОКИМОВ,
«Г1ишлонхо» яхача дукхатиража йолча газета редактор.

КОММУНИСТА МАСАЛ

«Путь к коммунизму» яхача колхозе итт шу хьалха д1аболабелар Пишанов Алексея къахьегама никъ. Алексейна лаьттанцара безам мерзбир даьт кхедеш юрта боахаме болх беш хиннача дас-нанас.

Эскаре г1улакх даь ц1аваьча ший хьамсарча Дубовская станицерча ше хьалха болх баьча колхозе къахьега воласлар из. Боахама ч1оаг1а эшаш йола газоэлектросварщика говзал кара а ерзаь Алексей ремонтни мастерске болх беш вола 7 шу совг1а ха я. Д1а уйла йича дукий боккха боацача шу йиъа юкъара хьашташ, г1улакхий ший дарел башка ца хетача коллективаца ч1оаг1а гаргалол тоссаенний цун. Юкъарча г1улакхашта юстар а латташ, ц1аьнха ший хьашташ кхоачашдеш хиннавац коммунист Пишанов.

Соахка автогаражен ремонтни мастерскен партийни организаце коммунисташа партбюро секретарелла харжар Алексей. Ший эздийча г1улакхашца, общественни балхаца даьккхад цо парте г1оллаарча а балхарча а ший новкъостийта хьалхашаара сий.

Бакъдар аьлча, балха говзал лакха хиларах дац цу сага нерттердар. Гаражен мастерсен-м дукха ба шоай болх дика хоаш бола нах. Ше да волаш санна балха т1а г1улакхаца волаш, иштта уллув къахьегаш бараша массаза а г1о-новкъостал де г1ерташ, халаг1а дола дукъ шийна хьат1аэцаш хиларах да из.

Пишанов партбюро секретарь хержача къахьегама дисциплина ч1оаг1ъяран из телхаерашца машар ца хилаpaн бола къовсам ц1енхаштта д1аболабир гаражен ремонтни мастерскен коммунисташа. Цу г1улакхо кхетам чу боалабир дукха шоферийн ремонтникаши.

Карара шу доладенна дукха ха йоаццаш цеховой партийни организаце собрани хилар. «Юбилейни пятилетка производственни планаш кхоачашъярах дола коммунистий дакъа» яхаш дар цига дувца оттадаь хиина дош. Къахьегама коллективе яхь дикаг1а в1ашт1ехьъяннкхарах, къахьегама дисциплина телхаераштa, харцахьа лелараштa духьала коммунисташа баьккхараш дувцаш чакхъялар собрани.

Цу собранс т1аийца соцам х1анзале кхоачашбьйб. Мукъ д1а-юха бахьара ах шера план ханал хьалха кхоачаш а еш колхозе хьалхалаттарий мут1аре д1аьттай автогаража коллектив.

Дукха да партийни организаце секретара Пишанов Алексей де дезараш. Дукхача г1улакхашца из волча ух колхозхой. Х1аранега ладувг1а, уйла а еш хьехам бала беза цун. Массане б1арг кхеташ ва партийни кулгалхо, х1аьта къахьегаме а дикаг1чар мут1аре а ва из. Колхоза Сийлен улга т1а д1аязъяь я цун ц1и.

Е. МИХАЙЛОВА.

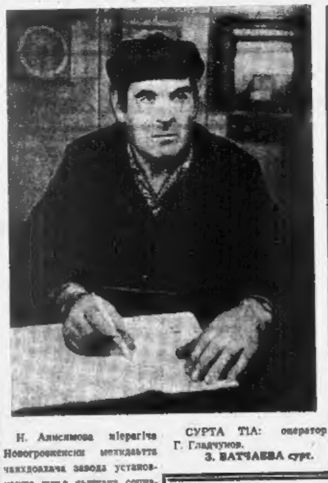

Н. Алексимова м1ераг1ча Новогрозненски межкдаьтта чаьхдоалача завода установканита юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг д1а ца лецаш хьайоаг1а укх шера Н. В. Елагин керте латтача № 43-3 йолча установка коллектив. Межкдаьтте продукци арахецаре бьъ бетта план хиниал ши к1ира хьалха кхоачаш а яь, планаг1а лаьрх1ачул совг1а цо арахийцар массель б1еаь эзар сома маьхка товарни продукци. Иштта къахьегача коллективе массаза а технологически режим кийса а лелаеш, яхье хьалха латташ ва оператор Гладчуков Григорий.

СУРТА Т1А: оператор Г. Гладчуков.
З. БАТЧАЕВА сурт.

ШЕРРА ЯХЬ А ЙОАРЖАЯЬ

Кхачан промышленноста министерствана чуйоаг1ача макаронни фабрика коллективо «Продукци — дукхаг1а, дикаг1а, дерег1а» яхача девизаг1а къахьега дукха ха я. Коммунистически дог-уйла йолаш, шоай производствах дог лазаш х1аравар хиларо дикхийтар царга ерригача фабрикана 1969 шера енна «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сийдола ц1и.

Карара пятилетке цун болхлоша шоай низ д1аухийт шоаш арахецаш йола продукци дикаг1а хилийтара. Цудухьа укх т1ехьарча хана цар арахецаш йолча макаронаштеи хьажк1ий палочкаштеи рекламаци хилац. Цун дикалца цхьана алсамйоалаш я цар продукце дукхал. Д1адахача 1978 шера массадолча технико-экономически хьокхамех шоаш т1аийца декхараш пачхьалкхен плани кхоачашъярах Нохч-Г1алг1ай АССР кхачан министерствах профсоюза обкомой карара кара тела Ц1е байрах елар фабрика коллективана.

Х1аьта дикача хьокхамашца д1адоладаьд цар карара шу а. Д1абахача пхе бетта планаг1а 2326 тонн арахеца езача цар арахийца продукци 2358 тонн я. Ахчанца лаьрх1ача пхи эзар сома планал совг1а продукци арахийцай коллективо. Т1аьнха пачхьалкхенна цу пхе бетта коллективо 108,4 эзар сом пайда баьб. Из к1езига пайда бац. Цу т1а г1олла ц1аьхка цхьа а гучадоал коллектив овсаре къахьегаш йолга. Пхе бетта къахьегама овсарле лакхъяра план 100,5 процентага д1аккхьчай фабрике. Иштта ханал хьалха кхоачашъяьй продукци махкалъяккхара план а.

Хьокхамаш во дац, из дувзаденна да царна т1ехьашка латта нах дика хиларца. Белгалдаьккха деза цу коллективе кадраш шо-шоай моттиге, йоаг1-йоаг1ача дика д1акийсъяь хилар. Фабрика цехашта а бригадашта а кулгалдеш бараш бехктокхамерча участкашкара нахи йоккха балха опыт йола, дукхача шерашка цу цхьан метте болх беш хьабоаг1а нах ба. Царех ба макаронни цеха начальник, хьехамчий Совета председатель, 25 шера цу фабрика болх беш хьайоаг1а Свердлин Нина Николаевна, бригадир, районни Совета депутат Мулько Раиса Григорьевна, Къахьегама Ц1еча Байракха ордена кавалер, бригадир, хьехамча Орехова Тамара Васильевна, иштта кхыбараш а.

Цу цхьоаг1о йолча коллектива шоай балха ка ялар дувзаденна да коммунистически къахьегама дикаг1а мел йола формаш цар шоай балха юкъенхувларца.

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председателя Л. И. Брежнева ноябрьски (1978 ш.) Пленуме ше къамаьл деш аьнначa: «Вай бе доал, социалистически яхь саина дола, хьоьга а дайза къахьегама толамаш алсамдахара тешаме ко. Ший шерра яржарга а к1оаргъяларга а диллача боъьонца дерригa халкъ чулоацача яхьо, хадданза хьаю къахьегама образецаш, дика г1о-новкъостал ду мехка экономика дег1айоалара» яхача дешаца геттара хьинар айдаь шераг1а йоаржаьй фабрика коллективерча къахьегамхоша цехашта, бригадашта, болхлошта юкъе социалистически яхь.

Цо торо лу хьинар долаш1а бараш белгалбаха. Социалистически яхье толамаш дикарца, шоай къахьегам безарца белгалбьнна ба фабрика коллективе прессовщицаш Новрузова Мала Абдумуслимовна, Евсюкова Лидия Вонифантиевна, иштта кхыбараш а.

Х. АУШЕВА.

Х1АРА БАЛХА ДЕННА — ДИКАЛА ЗНАК

ШОАЙ ДЕША ДАЙ БА УЖ

Докккхий социалистически декхараш т1аийцад пятилетка дьълаг1ча шера Нохч-Г1алг1ай жилищно-коммунальни боахама министерствана чуйоаг1ача Цуров Мусий Ахьмад керте латтача маькъаш дехкачен т1аьпи техкачен управлене (УДМС) коллективо. Шера план 20 декабре кхоачаш а еш, планал совг1а 150 эзар сома маьха г1ишлон-монтажнии ремонтнии балхаш кхоачашде, дикъ шера план 7 ноябре кхоачашгье, керда экспериментально-битумни установка, асфальто-бетонни установка болх бе йолаллийта, ерригa объекташ дикен т1ехдикен оценка луш эксплуатаце д1аяла дош деннад цо.

Уж декхараш толамца кхоачаш т1ехкхоачашдара «Х1ара балха денна — дикала Знак!» яхача девизаг1а яхье баьнна управлене болхлой бизза пайда ийбе болабелар шоай торонехи кхоачамехи. Социалистически яхье лыначa управленерча ялх прорабски участка, пхе мастерске коллективашa доахачи къахьегама толамий денна итогаш ю. Х1ара дийнахьа массанена а д1айовзийт яхье хьалха латта а иштта т1ехьаюса а коллективаш. Т1ехьабусаш бараш хьалхалаттарашта т1ехьакхебара эшаш дола новкъостал ду, дикаг1йола опыт шерра д1а-юха йоазийт. Толамца пачхьалкхен план кхоачашъьнча коллективана пхи балл ду, задани т1ехкхоачашъьнча х1ара процентах цхьацца балл т1аккетт, отталъча нормаг1а лаьрх1ача бесса алапи кходича пхи балл хьоквю, кхоачашдеча балхашка д1адодар пхе процентага кхачвалца кходича пхи балли балха моттиг дикачек т1ехдикачен хьала т1а хилийтача пхи балли хьожаю.

Пхийтта сагага кхаччалца нах а болаш хьалхара моттиг лаьккхача коллективана 150 сом премия ду, 25 сагага кхаччалца болхлой болча коллективана 200 сом премий хьожаю, 35 сагага кхаччалца болхлой болча участкана 250 сом премий ду, кхы т1ех болхлой болча участкана яхье хьалхара моттиг лаьккхача 300 сом премий хьожаю. Иштaча г1улакхаш участкашкарча болхлой материальни безам совбоах. Укхазара х1ара болхло ши-ший участка сий лораде г1ерт, ше бахьан долаш б1арччача коллектива балха т1а 1аткъаргдолаш г1улакх ца ниисдалийта хьож. Шоай къахьегам иштта в1ашт1ехьбаккхарах цар йизза кхоачашъяьй «Т1ехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний инициатива. Ший смени нормаш кхоачаш на еш, т1ехьавусаш цхьаккха болхло вац управлене х1анз.

Цунга хьежжа дика да управлене коллективо доккхаш дола къахьегама толамаш. Шоаш укх шера т1аийца декхараш т1ехкхоачаш деш ба уж. Ше денна доцц кхоачаш а деш, укх шера март бетта болх бе йолаллийтар цо керда экспериментально-битумни установка, х1инзалехьа 1200 тонн битум арахийцаб цо. Х1аьта асфальто-бетонни установка йола а елийта болх беш йола цхьа бутти ах бутти бизаб. Кхоачашдеча г1ишлон балхашка д1адодаш дар лохдарах кходаьд эзараш сомаш. Старопромысловски шоссе шийна тоабе т1ач1оаг1баь бола 650 — 700 метр д1оахал дола никъ, Ленина ц1ераг1ча улицаг1ара автомобильни никъ биллача ханал хьалха тоабаь баьккхар. Капитальни ремонт яьй трамвайни наькъашта, хьалъьй 140 моттиг йола берий беш.

— Х1анз малаг1а балхаш деш я шун коллектив? — хаьттар аз управлене начальникага Цуров Ахьмадага.

— Овха деш дола балхаш дукха да, — жоп делар цо. — Тха болхлоша еш я водопроводаш, теплотрассаш. Ленина ц1ераг1ча культура Двореца гаьна йовцаш йола лаьттан к1ал г1олла наькъал дехьа-сехьа г1ашлой бувлаш йола переходаш, города юкъе г1олла лелаш йола транспорт к1езигаг1а хилийтара городал арахьара Карпински Кургане г1олла чакхбоалаш бола автомобильни никъ. Минутка яхача майданера д1ахо а билла лерх1 Ленина ц1ераг1ча улицаг1ара т1оникъ. Уж ерригa объекташ йиллача ханал хьалха йисте йоахартхиларах тхо дог тийша а да. — йоах Ахьмада. Цул совг1а «Чечингсельстрой» треста мел лаьрх1а йола объекташ управлене коллективо хьалъеш я. Шера цар кхоачашде деза балхаш йиъ миллиони 150 эзари сома маьха да, х1аьта т1аийцача декхарех кхочашде лерх1араш йиъ миллиони 300 эзари сом мах болаш да.

Уж декхараш а толамца кхоачашдергхилар къаьгга хьахьокх д1абахача пхе бетта даьхача толамаша. Генподрядаг1а г1ишлон балхаш дара пхе бетта план 105,8 процент кхоачаш а яь, планал совг1а кхоачашдаьд 81,7 эзар сом мах бола г1ишлон балхаш, уж кул ах шера т1аийцача декхарех лаьрх1а хиначул дикка дукхаг1а. Ший низаца г1ишлон балхаш дара пхе бетта план 103,4 процент кхоачашъьй управлене болхлоша. Заданел совг1а цар кхоачашдаьд 50,2 эзар сом мах бола балхаш.

Укх шера къаьстта дика тоадаьд цар шоай техникоэкономически хьокхамаш а. Къахьегама овсарле лакхъяра пхе бетта план 101,2 процент кхоачашъьй. Пачхьалкхенна пайда бара задани 101,3 процент кхоачаш а яь, планал совг1а баь пайда ши эзар сом да.

Къаьстта дика къа а хьегаш, хаддаза социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъьнна я прорабаш Амхадов Идрис Лячаевич, Халмурзаев Юнис керте латтача участкай коллективаш. Къахьегама Ц1еча Байракха ордени ленински юбилейни медали, йолаш «Жилищно-коммунальни боахама заслуженни болхло» яха сийлен ц1и енна йола оператор Дахкильгов Османа Бахьаудин, кхыбараш.

В. КОСТОЕВ.

Закавказьерча эггара хьалхарча атомни электростанце — Армянски АЭС х1анз денн-буси хьаю ийс миллион киловатт-сахьат совг1а электроэнерги.

Станце шу шу хьалха болх бе йолаллийтача хьалкерча энергоблока ток Армене массе мий1игашка кхоач, из д1акхет в1ашаг1техача Закавказьерча энергосистемах.

Армянски АЭС такан а иттлаг1ча пятилетнаг1а лоарх1амег1а ярех г1ишлон объект йолаш юс. Укх шера лаьрх1ад 410 эзар киловатт низ бола цун шоллаг1а энергоблок болх бе йолаллийта. Г1ишлонхошен монтажникашен лаьрх1ад ханал хьалха, 6 декабре из хьальяь яккха.

СУРТА Т1А: Армянски АЭС-а шоллаг1ча энергоблока машинни зал хьалъеча.

ТАСС фотохроника

Планаши караг1дийннараши

ВАЙ ЭКОНОМИЧЕСКИ РЕСУРСАШ ШОЗЗА ДУКХАГ1А ХУРГЬЯ 15 ШЕРА

ПХЕ ШЕРА ПЛАНИЙ ТЕМПАШИ ПРОПОРЦЕШИ

Вай мехка оттаеш латт керда, цхьайтталаг1ча пхе шера плани 1980 шерага кхаччалца йолча хана СССР социально-экономически дег1аахара нерттера лостамаш. Мехка а союзни республикай а компетентни органашка, министерствашка, хьалхале лелаеча 1илма учрежденешка х1инзлехьа оттаьча расчетех гуш да, 1976 — 1990 шерашка СССР доалахьа дукха сов-эшаш йоацаш цул хьалхарча пхийтта шерашка хиннарел шозза дукхаг1а материальни финансови ресурсаш хургхилар.

Цу расчетаца тешаш ду, карарча пятилетке меттел кхы гаьннарча перспективе а вай мехка экономически дег1аахар ч1оаг1ачен лакхачен темпаех хургхилара, къаман дохода, промышленни продукце, г1ишлош хьалъярга, халкъа эшарашна д1ададачун боарам ч1оаг1а т1акхезилга 1алаш а деш. Цар ц1аьхьха а йоах» СССР экономически дег1аахара темпаш мелдуш латт яхаш йола цхьаболча малхбузен экономистийн «советологийн» прогнозаши шайхалаши, х1ама хилийташ социалистически боахам дег1аухилга Малхбузехьарча капиталистически мехкашта доаг1ача законашцеи тенденцешцеи тарде г1ертилгах.

Планови социалистически система, советски пятилеткай шоазткъе итт шера опыто хьахьеккхача тайпара, 1алашду экономика хаддаза лакхлута, общественни производство динамично а пропорционально а дег1аухилга. Цунна тарлуш яц капиталистически мехкашна ца хила йиш йоацаш йола кризисаши производство лохлуреи. Цу т1а а Советски Союз дег1аахара темпаш оалда лакхаг1а я капитализма мехкаш дег1аахара темпаел. 1971 — 1975 шерашка промышленни производство юкъера лаьрх1ача 7,4 процент лакхъелар вай мехка. В1ашаг1кхийттача Штаташкен «Юкъарча рынка» пачхьалкхенашкен 1,2 процент мара ца енача. Х1аьта из тенденци конъюктуран хьисап долаш а яц. Цул й1аьхаг1ча хана — 1950 шерагара дена 1975 шерага кхаччалца, вешта аьлча 25 шера — промышленни продукци дег1аахара шера юкъера темпаш дег1адаьхкача капиталистически мехкашначул шозза совг1а лакхаг1а яр СССР-ен социалистически содружества кхьча мехкашкеи.

Карарча пятилетка темпаех дийцача, уж к1езиг-дукха лаг1ъялара меіан а бахьан а малхбузен комментаторашна бела-доахар доаш кхыча х1аманца дувзадена да. СССР къаман доход 1976—1980 шерашка юкъера лаьрх1ача шера 4,5—5 процент лакхлургья (цул хьалхарча пятилетке — 5,1 процент). Дукхача позицешта дег1аахара темпаш ниісълаг1ча пятилетке хинарел к1езиг-дукха лохаг1а оттаьй. Из цхьадолча даькъе цул хьалхарча шерашка ниисъенна халонаш бахьан хилар. Амма из цхьан ханна итта а башха боккхача лоарх1аме йоаца а фактор я. СССР экономика дег1аахара темпаш карарча пятилетке ховшшехьа а лохаг1а оттаяьй. Й1аьхача ханна дола стратегически декхараш дикаг1а хургдолча тайпара нъестадара де дезараш теркал а деш, вешта аьлча, керттера теркам продукце дикала, цунна дикаг1а балансировани орен нердача техникана юха 1алашъярен наькъаца производства эффективность лакхъяра, общественни продукта структура тоаяра, генахьара 1алам лорадара ду г1улакхаш совдахара т1абахийтаб.

Дукххача экономически дег1аахача мехкашка уттаьвча экономически прогнозаша, х1аьта иштта ООН Европейски экономически комиссе материалаша хьахьокх, СССР отталь 1976—1980 шерашта халкъа боахам дег1аахара темпаш хьалха а санна, дег1адаьккхача капиталистически мехкашкарчул лакхаг1а хургхилар.

Цхьаболча малхбузен комментатораша, СССР экономически дег1аахара темпашта анализ еш, хьалхарча пятилеткай соя лакхача темпай б1ийлен т1ара хьабоалу. Цхьабакъда, индустриализаце шерашка хиина социализм дег1аахара темпаш вай экономисташа лерх1ача тайпара, дег1аехача социалистически обществаша принципиально нердача хьалашка е технически хила йиш йолаш а, е исторически хилаза яргйоацаш а яц.

Х1анз, СССР экономически потенциал дуккхаза лакхъеннача а 1илма-технически прогресс цун экономически дег1аахара хоадам беш йолча факторех ца1 хинна д1аэттача а хана оптимальни хиннай кхьйола темпаши пропорцеши. Советски экономисташа лерх1ачох, боахама социалистически система хьалашка производительни низий х1анзарча боарама й1аьхха ханарча перспективе кхоачам болаш хургья общественни производстваи потребленеи масштабаш х1ара 15 шера шозза совйоахийта 1алашдеш йола къаман доход дег1аахара шера юкъера темп.

Х1анзарча ханарча хьалашка экономически дег1аахара темпаш дукхача дакъе бийдала ресурсех тийша я. Вай мехка йолаш я 1алааьмате дукха тайп-тайпана 1алама ресурсаш. Кхьметтел бийдаш доагори х1анзарча боарамаг1а лачача хана а т1аеттaлуча добывающи промышленноста продукце 1алашду экономически дег1аахар юкъаг1а ца хувлийтата а социалистически содружества кхьча мехкашта бийдали доагори доатаделга а.

Цхьабакъда, мехка бийдала беза д1ахо дег1айоалаеча кхьдга йола халонаш я. Къьнача промыслашен овхкалеташ йоахкача моттигашен хьалур т1а-т1а к1езигъелуш доаг1а, х1аьта керда яраш т1аьхьа хала долча, нах к1езига бахача районашка я. Лаьттах хьайоахача х1амай боарам лох ца балийтара, цу доакъошка т1а-т1а дукхаг1а йоккхий капитальни вложенеш хьежаю. Масала, алхха Малхбузен Сибаре г1арча перспективни районашка укх гарггача шерашка балхий боарам шоззакхозза совбаккха безарг6а.

Т1ехьарча шерий опыто хьахьокхача тайпара, бийдали доагори доаллача моттигашка а юрта боахам дег1абоалабарга а д1аухийта капитальни вложенеш дег1аахара компенсаци ю кхыча доакъошка, еш йола вложенеш 1илма-технически прогресс производства эффективность лакхъярен чотах лохлуш хиларо. Вай специалисташта хетачох, из да, СССР производительни низий дег1аахара х1анзарча историческ этапе къаман дохода еш йола капиталовложеней удельни доал хувца ца луш хилча а й1аьхача ханарча перспективага дилача экономически дег1аахара темпаш ца хувцалийта а кхьметтел уж сихъе а йиш хургья яхилга.

Вай экономика дег1аахара, цун перспективашта анализ еш, белгалдаьккха деза боахам дег1аахара темпаш СССР-а сагатаг1а дар а доацаш, керттера экономически декхар — дег1аухаш латта халкъа эшараш диказа 1алашдар — къоастадара йола средство мара ца хилар. Советски экономика дег1аахара лакхача боарамо, цун динамично 1алашду къахьегамхой вахара боарам сихха лакхбелга. Д1адахача 15 шера х1ара сага сих лаьрх1ача бахача нахьа реальни доходаш шозза х1ана яьхкаьц аьнна дег1аиккхай, х1аьта материальни торонийн г1улачхийн боарам — хетаргакха 2,4-зза. Цо хьагойт хьат1адоаг1ача 15 шера кхоачашдулургдолча социальни декхарий масштаб меллай. Пятилеткагара пятилеткага хийцца дег1аухаргда советски нах йоккха дикал йолча кхачан продуктешцеи шерра лиача предметашцеи 1алашбар. Дукха х1амаш дерга кхьйола йоккхий социальни проблемаш къестаеча а, хьалхарча арг1анна ната чубаха ц1енош хьалдара яр а йолаш.

Глеб СПИРИДОНОВ,
АПН политически обозреватель.

ЯЛАТ ЧУЭЦА КИЙЧЛУШ БА

План 22 центнер йолаш ухх шера хІара гектара тІера юкъера лаьрхІача 24 центнер ма бола ялат чуда доьх девнад «Гудермесский» совхоза кхаш леладераша. ХІьта лаьрхІир кхоачашдара ловкъостал дергдола еррига торонаш оарцагІъяьха болх беш хьа а боагІа совхоза гуракъа деза.

Чубаькъа хьувкъам кІи-марса кампанк шуй хенехьа дІа а йолаяь лерттІа вІашттІехьаьякха чакхъяккхарах тийша болга кхетаду совхоза механизатораша. Цудухьа комбайнаш, жаткаш тоаещ, кхьдола дешащ къоастедеш ялат чуэцара сиха кийчо ед ба уж.

Хьувкъам чуэцача дакъа лоацаргдола еррига техника тоаяра асфальт а йилла лаьрхІа моттиг хьакъоастаьй совхоза цхьоалагІча отделене. Дика вІаштІехьдаьхад цига болх беш боахкача наькъ балха хьалаш. Машинашца ІуйрсЙна укказа хьабоалабу уж, хІаьта сайрайна цІа а буг. Делахьийги цигара гаьна йоацдаш йолча отделене хІама а юъ.

Совхоза кулгалхоша шоай еча йоакхонта хьежжа дика хьоккхамаш гойташ къахьег вака. Цхьайолчарна аккумуляторащ тІаоттае мара ца езаш, хьувкъам чуэцара болх дІаболабе кийча я ухх шера гуракъа дІадийка ма бола ялат хьоккхаш, сардаш хургйола еррига а 21 комбайн, жатка. ХІанзе а отталыча лоалага хьежжа царех 9 комбайно ялат хьоккхаш болх бергба, хІаьта 12 — сардаш хургья.

Гуракъа дІадийнача ялатах совгІа дуга чуэца дезаш а ба совхоза механизатораш. Из культура духха хІама ца энаш 1700 гектара тІа кхеещ хургья цу боахаме ухх шера.

Дуга чуда деза ха тІакхача гаьна але а, из чуэцаш хургйола комбайнаш тоае йолаьй механизатораша. Уж еррига а 45 я боахаме. Царех 35 тоае езаш яр, хІаьта хІаналехьа тоаьраш — 33.

Комбайнаш тоаеш боахкачарна юкъе балхах дика ке йоалаш хьинаре къахьет механизатораша: совхкв ялат чуэцаш боахаме хьрикача яхье хьалхара моттиг лыккхача Эльдаров Ширвание, Литвин Петра, Салимсултанов Шамшида, Байсуев Султанъ. Ди дІадахийтац царех хІаране балха норма юкъера лаьрхІача 160—180 процент кхоачаш ца еш. Цул совгІа, массарел хьалха баьлар уж кІан мукхи чуэцача дакъа лоацаш хургйола шоай комбайнаш тоаяь а.

— Дега тоам беш да шоаш хьадер ма могга тешамегІа кхоачашде гІерташ уж къахьегаш хилар, — йоах совхоза партийни организаце секретара Моалаев Насрудие.

Техника мел дика тоам хьоекаш йолча, хІаьта тоаяь комбайнаш аьташ а уттаеш механизаторашкара хьанйеча коммесе хІаналда уттаяь оценкаш геттара дика я.

— Цхьацца халонаш а нийсъу тая балха, — йоах совхоза керттерча инженера Весирхадиев Ахьмада. Кхоачамболлаш дика Іалашъяц «Сельхозтехника» вай республикерча объединенеша колхозашца совхозашца хилапза яргйоацача оатхалашца. Из бехьан долаш ука оатхал лехаш цхьайолча хана цхьаметтел Дагестане кхоач тхо. ХІаьта лехача корадоагІа, оалаш да. Цу тайпара, духха халонаш ле езаш нийслой а, дакъа лехача тхова а корайоагІа ялда оатхал.

— Бакълув Ахьмад, — аьнна чІоагІдир Весирхадиева дийнар Моалаев. — Балха духхагІа йола ха кхычча боахамашка, районашка, республикашка запасной оатхалаш лехаш машинка кехкаш йоаццд но гураьнеи Іайн.

Хьувкъам чуэца кийчо елга духхьал техника тоайрах дала. Дукха кхьдола дешаш да къоастаде дезаш. Масала техника тІа болх бара профессии дика карае даьнаь нах эш, ялат хьатІаьмара кийча хила еза хьатташ, духха кхьдераш кхоачашде деза.

ХІанз боахаме 38 комбайнер ва эше тахан а ялат чуэца аренала кийча. Цул совгІа, ухх денаьшна Калиновски профтехучилищера цІаьа вешаш ма цига балха гоезал лакхье вакха хикиа кхы а лах сагъ. Уж ца тоа ялат, дуга чуэца ловкъостал дара оарцагІйоала кийча ба Гудермесски депора механизатораш. Царца хьалхе а барт баьб совхоза кулгалхоша.

Комбайнашкара хьатта, цигара паччахьалкхеца ялат дІаоцача пунктакка ялат дІакхехьара дукха машинаш эшаргья.

— ДукхагІйолча хана тхоьй боахаме йолча транспортах кхоачам хул тхона, — йоах Моалаев Насрудина.

— ХІаьта а, хІара шера эше машинашка ловкъостал дергдолаш барт бу оаха районе цхьайолча предприятей кулгалхоша.

Геттара лоархІаме да ялат чуэцача дакъа лоацаш хургболча къахьегамхой балха хьалаш лерттІа вІаштІехьдахар. Цу гІулакхо эйергьа наькъа къахьегама оасарле, цуьнца цхьана сихагІа чакхдаха йиш хулийтаргья ялат чуэцара балхаш. Из дика кхета а деш, совхоза партийни профсоюзни организацеша цхьана наькъа материальни моральни бехам совбиккхара хІанзэе мероприятеш вІаштІехьъяьхай.

Ухх шера чуэцаргдола ялат хьатІаэцара тІатеІІа кийчо еш ба совхоза хьаттара болхлой а. Керда асфальт а йилла шеръяьй дІа къадара ялат лоаркха хургйола моттиг. Сиха тоаеш я ялат цІенду агрегаташ, кхьбола гІирс.

— Керда ялат хьатІаэца мел дика кийчо яьй хьоекаш йола комисси хилар дукха ха йоацдаш хьатта а, — йоах совхоза керттерча агронома Хамидов Сайдамина. — Цар цу хана белгалдаьха кхоачамбоацараш дІадоахаш ба хІанз болхлой. Масала, цхьцолгашта, дакъаьта, алата ае деча кхьача хІамашта духьала сиха долушта тоаяш, таразаш, хьатта хьатІадоагІа наькъаш тоаеш ба.

Иштта, ухх шерара ялат ма могга сихагІа чуэцара шоай низ дІакхоача кийчо еш ба «Гудермесский» совхоза къахьегамхой.

М. ХАМАТХАНОВ.

Коллективо дог

Жа лелдаьта — керттера отрасль я Шелковской районерча Ленина цІерагІча колхоза. Цу боахама ларга бехаш 56 эзар устагІа ба. ХІанз жа лоргача кхаь пункте болх беш ва 150 совгІа колхозхо. Царех эттара йоккхагІа йола жа лорга пункт я № 3 яр. Укхаза лоргаргба 26 эзар устагІа.

Колхоза парткомо жа леладеча цеха партийни бюро ца цхьана лоархІаме някъа кха чакхйоаккхача кхана бергболча идейно-политически кхетамел балха комплекса кхьи отталяй. Цун ларда а хааш вІаштІъелла партийни группа. Группана чуоагІа № 3 йолча жа лоргача пункте болх беш вола 9 коммунист. Коммунисташ хьа а керда дІанийсбаьб еррига балха процесс чулоацаргйолаш.

Моттигера хьалаш лоархІа а лоархІаш, ипатовски метод юкъейоалаяьй жа лоргача. Цун керттера дар да къахьегама коллектив вІашагІ а елла, шерра социалистически яхь йоаршар.

Болх дІаболабир юкъера собранце а хь. Собранце дийцар бе безача балха технологически дешаш, жа лоргаргдолча наха социалистически яхьа моральни а материальни а хьалаш довийтар.

Партгруппана керте латт жа лоргача пункта начальник вола Ткаченко Владимир Васильевич. Из ва партийни балха опыт йолаш, инициативни, гІулакхаца саг. Отталыча массово-политически мероприятей планага хьежжа хІара коммунист ходамболла задани йолаш ва. Керттера дар да балха дикал лакха а йолаш, тха дов ца деш, 20 дийнахьа жа лерга дакар. Партгруппо беррига теркам цу декхараш тІаьоаттабу. Жа лоргараш шоай новкъостаца яхье а баьнна. ХІаране ш[...] декхараш тІанийцад. Доаха хьоккхамаш массанена ховргдолаш пункте аракеп социалистически яхьа экран. На аракещара болх тІадиллаб коммунист Н. И. Уманцев[...]. Балха дИ йисте доаьлача хана цо экрана тІа хьаьхьокх хІаране баь болх. Партгрупорга В. В. Ткаченкос къахьегаме хьалха латтача цІе вампели ахчи премии лу. Дукхаза а иштта сийдаьчарех ва лакха къахьегаш хьоккхамаш доаха коммунист С. Баймурзаев. Дийнахьа 105 — 108 устагІа лорг цо. Цунна тІехьакхе могаш саг вац пункте тахханарча дийнахьа. ХІаьта цунга дІагІортташ жа дика лоргаш ба Ш. Домуев, С. Алимбиев, М. Куванов.

Жа лоргачарна хьалха латтараш бувцаш йола «Молния» аракехаш ва коммунист Ш. Тангаширов. Цу тайпара йола къахьегама листок кхь дийнахьа цкъа арайоал.

Делкъийга салоІача лоацача хана коммуниста шофера Л. С. Чигоева пункте керда газеташ дахь. Массанена а холаргдолаш Іо а дешаш колхозхошта дІайоахийт вай мехкара а доазол дехьара а лоархІамегІа йола событеш.

ХІанзалехьа кхоза районерча культура ЦІан агитбригада хиннай жа лоргача пункте. Иштта, каст-каста пункте хул дІа-хьа яла библиотека а. ЦІеча уголоне оттаяна телевизорга хьожаш хул саррахьа балхара мукъабаьнна нах.

Жа ларга доладеннача шин хІара партгруппа инициативагІа пункте шолха собрани хиннай, социалистически яхья итогашка хьожача хана къаьстта теркам тІаоаттабу жа цІена ларгара. Балхаца брак хулийтачарца къамал хиннад, болх тоабар кхьдийхад царгара.

Партгруппа — жа лоргача пунктерча коллектива дог. Цо хьинаре беча балхо вІаштІехьдаькхад балха дикал лакха йолаш, отталыча хаааш тІехьа ца бусаш жа лоргила.

Е. ФАРИНЕВА.

ШОАЙ ДОАЛАХЬА ХУРГДОЛАШ ЦІЕНОШ ХЬАЛДАЙТАРА

Вахара мел оша хьалаш дола шоай доалахьара чубаха цІеноош хьаделга дІаха дегІадоаладарам юрташка кадраш балхаш тІа дІачІоагІъдийтарах, 1978 шера 19 июне тІанийцача № 518 йолча «Шоай доалахьара чубаха цІенош хьалделга дІахо дегІадоаладарахи юрташка кадраш дІачІоагІьярах» болча соцам тІа КПСС Центральни Комитето СССР Министрий Советом партийни, советски, юртбоахама органашта тІадиллад чухь мел эшаш дола хьалаш, коа доахани коа тІара балхаярашк леладе гІишлош йола усадебни тайпара дола шоай доалахьара чубаха цІенош паччахьалкхени колхозашта юкъерча подрядни гІишлошъеча организацейни низашца типовой проектегІа юрташка хьалдар дІахо дердела Іалашдар.

Совхозаштен паччахьалкхен кхьча юртбоахама предприятешта бокъо ений юрта боахама балхахошта дола шоай доалахьара чубаха цІенош цу боахамий поселкашка хьалдайта.

Совхозашеи моллагІча ведомстваша чуйоагІача паччахьалкхец кхьча предприятешен, иштта колхозаша, боахамашта юкъерча предприятеша кавха шоай доалахьара чубаха цІенош хьалду юкъарчал доацдаш цу боахамашка къахьегаш болча балхахошта.

Юрта боахама балхахошта коа тІара гІишлош а йолаш долча шоай доалахьарча чубахача цІеной проект оттайтара а хьалдайтара а йола вакантнина функцеш колхозашта, совхозашта, кхьча юртбоахама предприятешта тІаехкай. Цуна цхьана, дуваш дола цІенош хьалдела кхоачашде деза уж хьалдергдолча района союзни республикай госстроя могаьча проектегІа, нах баха пунктаьшта планировка ярен хьальярек проекто белгальяьча участкаш тІа.

Коа тІара помещенеш а йолаш дола шоай доалахьара чубаха цІенош хила безам болча боахама балхахоша боахамий кулгалхой (колхозий правленей) цІерагІа заявленеш тех цІенош малагІча тайпара, чу масса цІа долаш, коа малагІа помещенеш йолаш хила деза тІа а яздий, хІаьта иштта обязательстваш тел цІенош хьалдаь даьлча шоай средствашца хьалхара ахчан взнос дІачулургхиларах а коа тІара гІишлош а йолаш дола цІенош хьалдара банко хьахийцача кредита хоададаь дайна 20 шера чухь дІатохаргхиларах а.

Боахамий кулгалхой (колхозий правленеш) профсоюзни организацешца цхьана хьожа цу заявленешка, план оттаеш долча шера шоай доалахьара цІенош хьалдергдолча балхахой спискаш чІоагІъю, цуна цхьана оттабу хІара балхахочо ший средствах дІачулла коача хьалхарча взноса боарам а.

Уж спискаш чІоагІъю ялак оттаеча шерал хьалхарча шера 1-гІа март тІакхачалехьа.

Коа тІара гІишлош а йолаш дола чубаха цІенош хьалдара проект оттаяйта а хьалдайта а боахамий кулгалхоша (колхозий правленеша) дІачулу проектно - тохкамийи подрядни гІишлош-монтажни балхашта заказ. Дувцача балхий планаш оттаяь а чІоагІъяь а лелча боахамий кулгалхоша (колхозий правленеша) чІоагІъеш йола проектно - тохкамий балхий спискаш планировки еча шера цІенош хьалдера внутрипостроечни титульни спискаш оттаю.

Проектно - тохкамий балхашка бода махи цІенош хьалдерга додари СССР Госбанка кредитий чотах боахамаша тел. Кредитех пайда эцарах боахамашкара шера 0,5 процент йоал йоакх, нагахьа санна ссуда ханнахьа юха ца делча — тІехьеьнача хана йола йоал шера 3 процент долаш я.

ЦІенош хьалдаь даха деза ц, лехаш йолча нормашка хьежжа оттаю, амма цхьан шерал тІехьала йиш яц.

Юрта боахама балхахошта доахание коа тІарча оалхазараштен лаьрхІа гІишлош а йолаш дола шоай доалахьара цІенош хьалдара боахамашта кредиташ хьахец СССР Паччахьалкхен банко йІаьхха хана кредитовани яра планега хьежж[...].

Цу гІулакха дола кредиташ дІахец боахамашта коара гІишлош а йолаш дола шоай доалахьара чубаха цІенош хьалдара сметни махка боараме, амма цу тайпара дола цІенош хьалдарга дІадодар моттигерча гІишлош хьалъяра хьалашка хьежжа союзни республикий Министрий Советаша уттадаьча лакхагІарча махкел совгІа хила йиш яц.

Юрта боахама балхахошта чубаха цІенош хьалдара йІаьххача хана дола кредиташ дІалех боахамашта, хьалхагІа царна дениа хинача ссудай расчеташ иштта латт терйал а ца деш.

Боахама балхахоша шоай средствашца хьалхара взнос дІачулу коа гІишлош а йолаш дола чубаха ду цІенош хьалдаь даьча цоашка уж цІенош хьенхоачачашехьа а.

Балхахоша шоай средствах дІачулу хьалхара взнос коа гІишлош а йолаш дола цІенош хьалдара сметни махка 20 процента боараме а. Эскарера демобилизаци яьча бІухошта, керда хьахинача дезалашта, къонача специалисташта, хІаьта балха низ кІезига болча боахамашка — иштта дикла болх бе цу боахамашка хьачубахкача массови квалифицаце балхахошта профсоюзни организацешца барта а болаш цу хьалхарча взноса боарам 10 процентага кхоачабеш лохбе йиш я совхозийи паччахьалкхен кхьча боахамийи кулгалхой.

Шоашта кредитах денача ахчах ах шоай боахамий экономически стимулироване фонда чотах дІатокх совхозашеи паччахьалкхен кхьча юртбоахама предприятешкен. Союзни республикий Министрий Советашта бокъо енай лехаш дечен лоха рентабельность йолчеи колхозашка, совхозашка, кхьча юртбоахама предприятешка кредита из дакъа, цу хьакъехьарча положене тІара доалара хьисапе, из дІатела деза хьалаш хьатІаоттаргах хьежжа, паччахьалкхен бюджета средствах дІатехкийта.

Хьалдаь цІенош дІател боахамаша балхахошка деча договорегІа.

Балхахочунга цІенош дІадаларах дола договор даьчул гІехьагІа боахамаша нота[...] рияльни гІулакхаш леладеча юртий Совстий исполкомашта оал отталыча порядкага хьежжа чубаха цІенош дотка, хувца, совгІата дала, цу тайпара дола кхи хІама дара йола бокъо ехкийта.

ЦІеношка боха хайнача дезз 20 шу далалехьа, бехказа боахаш бахьанаш а доацаш, колхозашкара дІауха е шоаш болх беш хиннача совхозашкарен кхьча юртбоахама предприятешкарен дІабувла колхозий, совхозий, кхьча юртбоахама предприятей балхахой декхарийла ба:

— Е СССР Госбанка кредита чотах хьалдаь чубаха цІенош коара гІишлош а тІехьа боахамга дІадала. ТІакхха боахамо юха яу ший балхахой хинарашта цІеной хьалдеш цар хьалха хьачуенна взноси кредитах ийца хьарча декхар дІатокхаш дІачутийна ахчеи, амортизациони отчислене кІезигагІа боаца гІишлош тиш-ларах бола мах кІал а со[...].

— Е коара гІишлош а тІехьа чубаха цІенош хьалдеш паччахьалкхен бюджета а боахама средствай а чотах боахамо яь расходаш юхаметтаоттае.

Нагахьа санна балхахо боахамера дІаводе е цо шийна лаьрхІа хьалдаь цІенош дІаэца ца туге, боахама йиш я уж цІенош кхьча балхахочоа дІадала, из дешнехьа а декхар цун цІерагІа юха а оттадеш.

СССР Госбанка кредита чотах боахамий балхахошта хьалдаьча шоай доалахьарча чубахача цІенох дукхьал шоаш хьалдаьча гІулакха пайда эца беза.

С. ПОЛОЕВ,
Госбанка контора управление заместитель.

ДНЕПРОГЭСА ЛАМПАШ

«Днепрогэс — из алхха Советски Іабдал латтача шерашка хьальъяьча бІьаш йолча электростанцеех цаІ хинна Іац. Тахан кхы а низ болагІа, кхы а дикагІа ярэш я, бакъда из Днепровски яр вайна Советий Мехка индустриальни низа символ санна я.

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Л. И. Брежнева «Юххедийндалар» яхача книжка тІара уж дешаш хетадаьа эггара хьалхарча советски пятилетка энергетически гІирсех эггара лоархІамегІа дарех цаІ болча В. И. Ленина цІи лелаеча Днепра тІарча гидроэлектростанцеяь.

Цу хананшка диллача дунен тІа эггара йоккхагІьярах йола станци ГОЭЛРО планагІа хьалъе лаьрхІача итт ГЭС-а юкъе йодаш яр.

ШоллагІа дунен тІом латтача шерашка из гаттлеровцаша йохаявр, хІаьта советски бІухой чІоагІа майрал баькан долаш цІеньъ дІа ца йоакхаш йисай.

ХІанз Днепрогэс кхоалагІа къовлеенай. Бакъда лІанз укхаза хьалха санна цаІ яц, инь машинни залаш я. ТІехьарча шерашка хьалъяьча шоллагІча, кесткаста Днепрогэс-2 оалаш йолча болх беш ялх турбина я. ХІаьта уж еррига а бархІ хургья. Бакъда уж ялх а (650 эзар киловатт) низага диллача къаьнарча машинни зала итт агрегатал тІехьайисац.

Днепрогэс хьальелга советски гидростроителашта йола тІехдика школа хилар. Из хьальеча болх беш хиннарех дукхабараш хІанз мехка тайп-тайпарча районашка йоаххача электростанцешка болх беш ба.

СУРТА ТІА: В. И. Ленина цІерагІча Днепровски гидроэлектростанце плотина.

ТАСС фотохроника.

Доозол дехьара

Антарктиде Кинг Джордж яхача гІайрек тІа дІьдагІа шу да Арцтовски цІерагІа польски полярни станци болх беш йола. Цун болхлошта метеорологически, магнитически, сейсмически тохкамаш ду. ГІайрея тІа отталыча прибораша хьаьхьокхар дени йуси диазва Молодежни яхача советски станце радиога дІахоийт.

ДоттагІлеи, вІашк гІо дера, Іалдан ваькъаца цхьана болх бера гІулакхаш чІоагІденнад, хІаьта хІара шера чІоагІлуш а доагІа Молодежни, Беллинсгаузена, Мирный яхача станцей советски польски полярникашта юкъе.

СУРТА ТІА: радиосеанс долча хана.

ЦАФ — ТАСС сурт.

Къели моцали дика йоваш болча 25 миллион американцех цаІ я ер. Из санна бераш дукха беттаьу Вашингтона, Нью-Йорка, США кхьача городий улицашка гІойле водаш.

Хьабе болх боацаш, чубаха тхов кІийле йоацаш, баха торо йоацаш бола уж йІайхача а шийлача а хана улицашка дІатеІаш лела безаш хул. Теке чу е кхьача общественни моттиге чубаха бокъо яц цар, хІана аьлча цигара арабоах, хІаьта цхьайолча хана лувлаш чубехк — «айлакъе лелараштa» духьалара США законаш чІоагІа да.

«Тхо дайча Іаьдал гІаддода» — чІоагІа гІайгІане аьлар цу тайпарча чубаха цІа доацача цхьаьне.

Н. РЕШЕТИЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ГАЗА ВЕША ЧУЛЛИЙТАЙ...

Дунха ха йоацаш а тІехьа доазол дехьарча капитала ламаз деш а доккхача дикалга санна цунга сатувсаш а яр. «Доазол дехьара капитал, — раьза а болаш дувцар моттигерча политикаша, — из болча малхбузен европейски экономикацарча вай интеграце залот я».

Капитал хьатувдаржар — паргІато ялахар. Дукхача яьамий корпорацеш (МНК) керттера позицеш дІалийцар промышленноста, торговле, страховой гІулакхе. Доазол дехьарча капитала даькъан дукхал лакхделар 24 процентагара 37 процентага кхаччалца, хІаьта мехка цхьайолча моттигашка — 53 процент а душ. Доазол дехьарча торгови компанеща - гигантаща шоай товараща хьалйизар рынок. Австрерча производителашта тІехь - тІехьагІа халагІа хул царца конкуренци лелае. Дукхача къамех йолча корпорацеша Австре шоаш баьча пайдах даьннар, моха керда капиталовложенеш а йоацаш буташ, шоай мехкашка дІа цІа кхульйт. Из бахьан долаш Австре экономика дІакдачаш юкъера лаьрхІача шера 10 миллиард шиллинга.

(АПН).

Болгаре Халкъа Республикера хоамаш

30 ЯРМАРКА, 100 ВЫСТАВКА

30 шу хьалха, 1949 шера, Болгаре дагъа лаьцар дунен халкъашта юкъерча ихе ярмаркей цхьан выставкей. Карарча шера цо дагъа лоацаргда доазол дехьарча 30 ярмаркей 100 выставкей. Из да мехка торонаш алсамъяларан торгови партнер хиларах тарра дола цуе сий лакха хиларан дола тешал. Яхаза бокъо а йолаш ала йиш йолаш да, ухх шера а НРБ промышленноста керда изделей, цун специалистийн Іилмахойи разработкай мах лакха бергба, дольче, куица кхы а йоккхагІа йола соглашенеш а ергъа аьнна. Хьокхаме да цу дакъе машинашта экспорт яра масал: 1955 шера алхха 2,6 процент мара лацацар цар мехка ерригача экспорта юкъе, 1960—12,9 процент, 1970 — 29 процент. 1978 шера — 46 процент совгІа.

НРБ арахьарча торгови обмена 80 процент Экономически ВІашти новкъостал дера Совета мехкашта кхоач, акамел совгІа — Советски Союзе. Карарча шера СЭВ членаш йолча паччахьалкхенашка ярмаркашки выставкаши цу организаце 30 шу дуза юбилей белгал а йоаккхаш чакхъюергья. Лейпцигерча, Брнорча, Познанерча, Будапештерча. Бухарестерча ярмаркашкарча болгарски экспозицей керттера девиз «Социалистически экономически интеграци лелаш я».

Шерра моттиг лургьи Болгарена массеех арахьарча торговле предприятешкъьстта шоай выставкаш елга а. ХІаьта иштта специализировании доакъой выставкашка цар дакъа лоацилга а вІаштІехьдаккха лерхІача Советски Союзе. НРБ торгово-промышленни палата «Болгаре экономика деношъ» яха выставка ергья Киргизен Таджикистанен столицашка.

(Софиа-пресс — АПН).

ІамерІа атолье: скульптура, живопись, графика. Укхаза консультацеш ергья боваш болча художникаІа.

(Софиа-пресс — АПН).

ДЕГА ЕЗА РЕЛИКВИ

1944 шера социалистически революци хинначул тІехьагІа дикка духхагІа хилар халкъа Болгаре къаман музейш. Царех хинай лоархІамегІара Іилмани культурно-просветительни учрежденеш. ХІанз мехка я 204 паччахьалкхен музейи художественни галерей. Царна юкъе я революционни болама Къаман музей, болгаро-советски доттагІлен, Къаман музей, археологически этнографически музей, Къаман художественни галерей.

Болгаре музейи гІулакх хьальоттар Софие эттара хьалхара граждански губернатор хиннача эрсий дипломата П. В. Алабина цІерaца дувзаденна да. Города муниципалитета кое деса юкъе 1878 шера Паиагюриште повстанцаша османски Іазап тІалоаттадаьрашта йийтта къахьача боала йоакха топ корайир цуна. П. В. Алабина иштта йоазув дир шо йоакхача топа тІалотадаьча наьхата тІа: «Лораелаш ер дега еза йола исторически реликви. Ухх тайпара йола хІамаш гулье...». Дукхача хана болгарски повстанций патриотизмаи революционни ситуациеи символа хьисапе цун кабинете латтар йоакха топ.

(Софиа-пресс — АПН).

БЕРИЙ ИСКУССТВА ДУНЕН ТІА

15 — 20 августа Софие хургйолча «Машара байракх» яхача Дунен халкъашта юкъерча берий ассамблее доагІаргда дунен массе а мехкагара бераш. Болгарски бераша шоай хьйсархошка моарлаш хоатташ а шоайцига хьехаш а дахьийтача наьхата тІа аьнна беса, «из хургда вай кхоаменца вІашагІнхетар», вайна дагалаттарий, вай доглоахарий, ирадага, хозалга, гармонега кхачара де дерхІарий вІашагІнхетар...».

Ассамблея маршрутех цхьаьне Пловдиверча берий суртий Къаман галерее боалаберба цуна юкъе дакъа лоацараш. ДІадахача шера хинна берий сурта хьалхара выставка СийлахЪ-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хетаьь яр. Цо дІайолайир Софиерча Къаман художественни галерей филиал йолча галерей балха юхь.

Дунен халкъашта юкъерча бера шеро елар берий сурта шоллагІа выставка вІашагІйоллара стимул. Пловдивски округерча 4-нега ра 15 шерага кхаччалца ха лаьнача бІаьш долча бераша дахьийтар цу выставке шоай балхаш. ХІара къонача художника цхьанна а кхьача сага ца гуча тайпара гу а гу кхета а ду дуне. Суртий темаш тайп-тайпара я — «Ракеташца урагІа гІорга вай», «Вай даь юрт», «Турпалашта», «ПаргІато — маькх санна...».

Берий сурта къаман галерея Болгаре ше дІайоаьйта кхийнад. Пловдива общественносто ший зур ду къоначча художникий творчествана кхьы тІа эшаш дола хьалаш хьадара. Галерея здане хьелла лаьрхІад кхоь шоай ло[...]

ЭРСИЙ МОТТ ЮМАБЕРАШ ДУКХАГІА ХУЛАШ ЛАТТ

Шиоалл арахьа эрсий мотт Іомабера формаш тІатІа шерагІа яркаш латт халкъа Болгаре. Софие, масала, алхха дІадахача шера вІашагІъелляр 15 эзар совгІа саг дешаш хинна 1030 эрсий метта кружок. ХІанз предприятешкен учрежденешкен вІашагІъяххача кружокашка дешаш 16 эзар гаргга саг ва. Вошал долча мехка мотт херо торо хулийт йІаьхийча советски опытах пайда эца, технически а кхьдолча а литературе оригиналаш еша.

Софиерча болгаро-советски доттагІала города а районий а комитеташа шоашта могар ду эрсий мотт хьехилга тоаде гІерташ. ХІанз курсашка чІоагІа теркам тІабаххита деша а деш дуца а дувц «Заманга латтар», «Юххедийндалар», «Целина» яха Л. И. Брежнева дІаладаь дагадоагІараш.

(Софиа-пресс — АПН).

ГІУЛАКХИЙ ТУРИЗМ

Болгаре дунен халкъашта юкъерча туризмана тІаьхийттай тІехьарча шерашка керда форма — гІулакхий туризм. Алхха дІадахача шера 160 эзар гаргга саго дакъа а лоацаш йола 220 совгІа дунен халкъашта юкъера конгресс, конференци, симпозиум, семинар хиннай мехка.

ЛерхІаш да карарча шера НРБ гІулакхий туризма хьакъехьара 240 гаргга дунен халкъашта юкъера мероприяти чакхъяккха. Уж яра лургья 120 зал, хІаьта иштта 4800 моттиг йола Варнера спортеи культураи дворец, «Софиера «Университет», «Фестивальни» залаш.

Туризмана йолча Паччахьалкхен комитетерча Іилмани центро отталыя 1980 шера мехка тайп-тайпарча городашка 250 эзар саг гаргга болча делегатацей хьашапен дакъа лоацаргдола 580 дунен халкъашта юкъера вІашагІкхетар чулоацаш йола Болгаре туризм дегІайоаларо программа. 1980 шера цу тайпара мероприяти эзар гаргга хургья.

(Софиа-пресс — АПН).

Н. Островске цІерагІча лагере

Кхотаеннача хьуна юкъе латт Островский Николаян цІерагІча пионерлагера корпусаш, коттеджаши ловзарийн майдаши. Укказа салоІаш да мехкдаьттахой бераш. Укх шера цу лагера 40 шу доал. ХІанз укх лагера начальник йола № 9 йолча школа учебни даькъа заведующи Дьячок Галина Леонидовна пионер йолаш салоІаш хиннай укказа 1946 шера. 40 шу хьалхагІа, лагера хьалхарча шера, укказа салоІаш 100 бер дар. ХІаьта укх шера дуккьал хьалхарча смене салоІаш 240 бер да. Пионерашна вІашагІъеллай «Поиск» яха клуб. Цар лерхІ лагера хьалхара пионервожатеши пионераши лаха, боаза.

Хоза а дика а дукха хІаман хургда укх аьхки лагере. Дика вІашітІехьдаьхад укказа берашта салаІара а къахьегара а хьалаш. Шийн 40 шера бІарчча городок хиния дІаяттай лагерь. Хоза дика да чуІа цІенош, йоккха столови, кухни, ловзара майдаш, спорта гІирсаш, бассейн, кхыдола хІамаш.

Массехк ди мара дац бераш салаІа хьадаьхка, цхьабакъда, дукха ха йолаш сагаьна хоза дІаниісдения даьннад уж. Со цига дІекхаьчача берийн цхьа тоаба йоаллар лагера вов-карт цІендеш, тоадеш. Вожаш кухнеи столовеи новкъостал деш бар шеф-повар йолча комсомолкана Шубина Наташана.

Лакха опыт йолча воспитательницас, биологи хьехарча коммуниста Красномировы Ирина Михайловнас доккхал а деш дувц:

— Тхоай хьашташ оаза оалош ихочицду: вов-карт а, цІенош а цІенду, столовена новкъостал а ду. Къахьегамца бевзам боадари хІама де ца ховри тхо долча ва а вац е хург а вац.

Н. Островске цІерагІча пионерлагере чІоагІа йоакхо ю пионераштa къахьегама кхетам балари. Укказа салоІар вІашітІехьдаьккхад хьай а общества а хьашташ ихоачашде хоош хила яхача принципагІа. Лагере салоІаш долча бераша новкъостал дергда № 3 йолча совхоза къахьегамхоашта, гуьлергъя дарбан боьцаш, хІаьта говзача кулгашта а де хІама нораддоагІаргда укказа: болх беш я технически кхоллама кружок.

Лагера йоккхагІа йолча пионервожате Малий Любовь Андреевнас оттаяь план я цар сакъердаме салоІаргдолаш дика пайда луш ха дІахьоргйолаши. Лагере вІашагІтоха лерхІ интернациональни доттагІала клуб (салаІа хьадаьхка дукха бераш да доазол дехьарча шоай нийсархоашца бувзам болаш). Воспитательницашa лерхІ сага вхь-аделах, обществерча а шІегІарча а цум гІулакхех лаьца пайдане беседаш е. ГТО нормативаш дІаллара пионерашта новкъостал де, кхыйола спортивни мероприятеш, тайп-тайпара цІейш чакхдаха. Уж мел доли хІамаш хетадаьд дувен халкъашта юкъерча бера шера.

Е. МАЛОВ.

СУРТАШ ТІА: 1). Хоза да каруселаш тохкаш. 2) Хоеи дикен истола тІа хІама тасса хоош хила веза. 3) Мусаева Зара — ПТУ-6 дешархо лагери столове практике яйта я.

А. РОМАНОВА суртaш.

БЕРАША САКЪЕРДАМЕ САЛОІАРГДА

Дукха за йоацаш Адыгейски АССР-е, Къоаршой-Черски автономни областе, вай республикаца вежарий доттагІал леладеча Украински ССР-а Херсонски областе шоай бІаьстан гастролеш дихача толамца чекх а яьха цІентахьа дийрзад республикански тешкий театр. Массеяк дийнахьа са а леІа, хІанз пионерий лагерашкарча берашта спектаклаш хьокха доладеннад театр.

Аьханара каникулаш йолча хана берашта театро тойтаргья дагестански йоазонхочо А. Абу-Бакара язъьча пьесах йола «Лохе норадоагІаргда» яха, гІалгІай драматурга Чахкиев СаІида «Лоамарой фаьлг» яха, эрсий авторa М. Андреевa «Чуче» яха спектаклаши театра режиссера Цыганков Александра оттаяь «Тха сюрприз» яха концертни программеи.

Цул совгІа, дукха ха алелехьа аІамитача гІалгІай арителашта гургья Чахкиев СаІида язъбаьча фаьлтех оттаяь «Тамаш йола кий» яха спектакль. Из спектакль оттас кийчлуш ба театра болхлой.

Нохч-ГІалгІайчера театраш—дипломанташ

Укх шера вай мехка кхайкаь чакхйоаккхаш яр венгерски драматурге Ерригсоюзни фестиваль. Цу фестивале дакъа лоацаш дар Нурадилов Ханпаший цІерагІа Нохч-ГІалгІай пачхьалкхенни М. Ю. Лермонтова цІерагІа республикански эрсий драматически театраш. Иштта. нурадиловцаше оттийр деррига дунен тІа вІи хева волча венгрий драматурга Петефи Шандора «Цlокъа Гиенеш» яха исторически драма, хІаьта лермонтовцаше кийчъяьр «Сага трагеди» яхаш цІи йолча Имре Мадача язъьча пьесах йола спектакль.

Укх деношка дика хиъ хьаьчаб вай республике цу спектаклех лаьца. Цу шинна а спектакла еннай СССР культура Министерствай ВТО-и лаьрххІа йола дипломаш. Уж тайпа дипломаш еннай цу спектаклашка дакъа лоацаш хиннача артисташта — Нохч-ГІалгІайн, Къабарда-ХІирийн, Абхазски АССР-ий заслуженни артиста, Ленински комсомола республикански преме лауреата Оздоев Дагуяна РСФСР халкъа артиста В. Н. Отлобдинаа. СССР культура Министерствай Ерригсоюзни театральни обществай Сийлен дипломаш еннай «Цlокъа Гиенеш» яха пьеса нохчий меттала кхехача НГІАССР заслуженни артиста Идаев Ювсапа «Сага трагеди» яха спектакль кийчъьяьча Ленински комсомола республикански преме лауреата, Нохч-ГІалгІай АССР искусствай заслуженни деятеля, М. Ю. Лермонтова цІерагІча театра керттерча режиссера Солцаев Мамалтан. Цул совгІа, М. Солцаевна ахчан преми еннай, хІаьта Ю. Идаевна — Венгре ваха туристически путевка. «Цlокъа Гиенеш» яха спектакль оттаяьча постановщика, Х. Нурадилова цІерагІча театра керттерча режиссера, РСФСР Пачхьалкхен преме лауреата, НГІАССР искусствай заслуженни деятеля Хамишев Руслана — Венгерски Халкъа Республика культура министерства диплом деннад.

Бек АВАДНЕВ.

Кердадарам

Р. Тагора цІерагІча клуба—15 шу

№ 26 йолча московски юкъерта школе Рабиндранат Тагора цІерагІча интернациональни доттагІлен Клуба 15 шу дизара хетаяь сайре хилар.

Бераш долча из цІей дездe баьхнабар индийски посольства вкалаш, московски вузашка дешаш бола индийски студенташ, советско-индийски доттагІлен Общества исполкома членаш, ІилманхоЙ - индологаш, журналисташ.

Сайрене къамаьлаш дайраша дийцаб Тагора цІерагІча клубо 15 шера беча дешархошта интернациональни кхетам балара а советско-индийски доттагІал чІоагІдара а тІаберзабаьча балха лоархІамах. ЛоархІаме да, белгалдаьккхар ше къамаьл деш московски индолого Л. Кибирициттисас, клуба 15 шу дуза дя Дунен халкъашта юкъерча бера шера белгалдоаккхаш хилар. Советско-индийски доттагІала вІатара вІаммига дошо чІуг я Тагора цІерагІара клуб. яьлар ше моарий» хоатташ къамаьл деш. Центральни берий театра «Рамаяна» яхача спектакле Рама роль ловзаш волча РСФСР халкъа артиста Геннадий Печникова.

ДІадахача шерашка индийски халкъа вахарах, цун искусствах, культурах дола дукхаа хІамаш хайнад клуба членашта. Цу московски школе хаст-хаста хул Индера баьхка хьаьший, укказа царна доза советски дешархой вахар, бІаьргагу цар хиншта деш. Р. Тагора цІерагІча клуба айхха контакташ товсенай делийски Сириндейёл Саулерча М. Горье цІерагІча клубеца. Цун директор йола господжа Радхин Кумар дукха ха йоацаш московски 26 школе хилар. Советски индийски школьникашта юкъера доттагІал чІоагІлуш латт.

Александр ПЛЕШКОВ,
АПН корреспондент.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

Дешархой спортивни яхьаш

Кхаь дийнахьа Серго Орджоникидзе цІерагІча стадионeн «Луч» яхача бассейнен, «Динамо» стрелкови тирeв хилар ВЛКСМ ІК приз яккхара «Старты надежд» яха финальни яхьаш. Цига дакъа лоацаш вар Нохч-ГІалгІайчера эттара динагІа вола 380 къона спортсмен. Уж бар шошоай районашка иоталонаш яьха хІанн республикански финале баьхка спортсменаш.

4—5-ча классерча дешархошта юкъе хиння яхьаш яр 30 метр падар, гаьнагІа тоссалар, бургаш гаьнагІа кхийтар, 25 метр нак дар. маІа бераш хьалъувзадалари йиІнташ кулгашта хьалъийлари. Хьалхара моттиг яьккхар Наурски районерча Алпатово яхача юртарча юкъерча школа дешархоша. хІаьта шоллагІа моттиг Гудермески районо, кхоалагІа моттиг — Грозненски районерча Петропавловски станицерча юкъерча школа спортсменаша.

6 — 7 классерча дешархошта юкъе чемпионий цІераш яьхар Ленински районерча № 36 йолча юкъерча школо. ХІаьта шоллагІен кхоалагІен моттигаш яьха призераш хилар Наурски Урус-Мартановски районашкара дешархой.

Уж спортивни яхьаш йоагІача бесса дика дІаяхьа вІаштІехьдаьлар С. Орджоникидзе цІерагІча стадиона кулгалхошен болхлошен цига дакъа лоацаш хиннача къонача спортсмений дукха дика йоакхо ярах. Цу даькъе ВЛКСМ обкомо Нохч-ГІалгІай республикански спорткомитета кулгалхошен доккха баркал аьлар царна.

* * *

«Урожай» оалача республикански ДСО-е Надтеречни районе чакхъьхар «Колосок» яхача клуба приз яккхара 1966 — 68 шерашка даьча берашта, 1964 — 65 шерашка баьча кхелетараштен юкъе футболах ловзара яхьаш. Берий барзІ команда яр цига дакъа лоацаш, кхелетарий — ворхІ команда.

Берий командашта юкъе хьалхаре моттиг яьккхар Шаьла районерча № 8 йолча школерча дешархоша, шоллагІа моттиг — Советски районерча Хал-Килоевски юкъерча школерча бераша. КхоалагІа приз — Карабулакерча спортсменаша.

Кхелетарашта юкъе чемпионий цІераш яьхар Надтеречни районерча Знаменское яхача юртарча спортсменаша, шоллагІа моттиг — Аргунерча школо, кхоалагІа приз — Грозненски районерча Алхан-Кала яхача юртарча дешархоша. Цу яхьашка дакъа лаьцазар хІаьзална футболах ловзаш дика толамаш доахаш хиннача Назрановски районерча спортсменашта. Иштта цу яхьашка дакъа лаьцазар МагІалбика, Ачхой-Мартана, Ведена, кхыча районий футболисташа. Цу гІулакха бехк я цу районашкара спорта райсоветаш. ТІехь гІайоагІача хана цар шоашкара уж тайпа гІалаташ ца дааьйтача бакъахьа да.

В. ВАГАПОВ.

ФУТБОЛ ХЬАЛХАРЧА ЛИГЕ

«Терека» толаш гІойла ханаш дагаухийтеш да вай командо хІалз гойташ дола ловзар. ТІеххьарча шин туре арахьа ловзаш яккха йиш йолча йиъ очкох ерригаш а яьхай цо. Цкъарчоа вай футболисташа счет 3:1 йолаш Запорожье эшайир моттигера «Металлург». Къаьстта белгалбаьккха беза 11-ча июне Днепропетровске цар баьккха толам. Советски лигерча ловзаш хиннача «Днепра» хІама дукхьала далекха йоагадаш кадай а гоазо а лайзача хьалхашта. В. Павлемкос, В. Колидиос а, А. Синькос а шоай нолІарашка чутехача кхаь бурсаца шин гІалана мара жоп дала вІаштІехьдаланзар фусамдай.

Цу шин кхаллоша турнирни таблица тІа иттлагІча моттиге дІанийсъяьй «Терек».

БарайттлагІча туре хиннa кхыдола вІаштІехкетараш иштта чакхдаьннад: «Уралмаш» — «Торпедо» — 2:0, «Звезда» — «Колхозчи» — 0:0, «Кузбасс» — «Памир» — 1:0, «Трактор» — «Алга» — 0:0, «Факел» — «Спартак» (Ивано-Франковск) — 2:0, «Жальгирис» — «Нистру» — 0:1, «Динамо» — СКА (Одесса) — 0:0, «Металлург» — «Спартак» (Орджоникидзе) — 1:1, «Таврия» — «Кубань» — 0:0.

СССР ФУТБОЛАХ ЙОЛЧА ЧЕМПИОНАТА «А» КЛАССА ХЬАЛХАРЧА ЛИГЕРЧА КОМАНДАЙ ТУРНИРНИ ТАБЛИЦА (14-ча июнега далаьча)

Командаш	Л	К	Н	Э	Б	О
«Шинник»	17	11	5	1	23—5	27
«Карпаты»	19	11	3	2	27—14	25
«Уралмаш»	18	10	4	4	25—12	24
«Кубань»	17	8	3	3	26—15	23
«Торпедо»	17	7	6	4	15—11	20
«Факел»	17	7	5	5	20—19	19
«Жальгирис»	14	6	7	5	19—17	19
«Кузбасс»	19	8	2	8	13—17	19
«Металлист»	17	7	4	6	12—18	18
«Терек»	19	6	6	6	22—24	18
«Днепр»	19	6	6	6	21—23	18
«Нистру»	18	4	10	4	12—13	18
«Памир»	16	7	3	6	16—13	17
«Спартак» (Нл.)	17	6	5	6	10—17	17
«Спартак» (Орд.)	19	7	2	9	33—21	16
«Звезда»	18	6	6	7	14—15	16
«Спартак» (И.-Ф.)	16	6	6	7	10—19	16
«Алга»	19	6	5	8	18—28	15
СКА	19	4	7	7	19—17	15
«Таврия»	18	5	4	9	9—20	14
«Трактор»	18	4	6	8	7—16	14
«Колхозчи»	15	3	8	7	13—20	14
«Металлург»	19	3	5	10	20—32	11
«Динамо»	18	3	4	11	17—28	10

ХАОТТАМИ ДІАЙИЙНА ХІАМАШИ

Ялаташ кхедара агрометеорологически хьалаш укх шера халагІа да соалха бІаьста ахка долалуча хане хиннaчарел. Цхьайолча районашка вІезига дийхад догІаш, из дикка хоалу республикерча къалбаседехьа а къалбаседа-малхбоалехьа а йолча моттигашка. Ахка укх шера массе хана хиннaчул шин кІира, хІаьта лоамашка соаккарчул бутт хьалха даьннад. Аккам юкъаг а ЙайхагІа яр массаза хиннaчул.

Фецара йІовхал май бутт болалуш, юкъера лаьрхІача 15 градусал тІехйоалли яр. Из аккан белгало вай республикерча къалбаседа районашка 4 — 5 майя къулбехьеве — 8 — 9 майя хьатІаккхоачаш хилар.

Май бетта дукхагІа дола денош дІайхен догІа доацаш хилар. Юкъера лаьрхІача бетта йІовхал боаранагІа йоагІачул 1 — 2 градус тІех хилар. Цхьадола денош 30 — 33 градусал согІа йІовхал йолаш хилар. БІаьстан а ахкан хьалхри а денош йоакъал йолаш дар. Апрель а май а беттанaшка йоачии боаранагІа хила йоагІачох къулбаседе — 30 — 35 процент, къулбехье — 60 — 75 процент мара хилабзар.

Май бетта догІа ца делхаш дукхха денош хилар бахьан долаш юкъелар фецара тІоадал. Эттача йоаъалов чІоаггІа хьийкхача мехов дохкадир ялаташ дІайийна кхаш Шелковски, Наурски районашка. Цхьадолча денoшка фецара тІоадал 16 — 26 процентага кхоачаш локхора. Май бутт боаш секунда 20 — 25 метр сика хаддаза мух хьийкхар. Иштта эттача хаоттамо доккха зе дир юртбоалама культурашта. Республика къалбаседерча хий ца дехача кхачни латтамцара тІоадал геттара вІезигагІ елар. Гуранахь дІайийнача ялатий ва бахктара хьалаш геттара воча эттар. Гуранахь дІайийна хІа май бутт чакхбоалаш ва боанкхаш дар, цун лаьхил юкъера лаьрхІача 75 — 80 сантиметрал тІехдалалар.

Даьча тохкамаша хьахьокх, июнь бетта шоллагІча — кхоалагІча декаде кІезиг чІоагІбала болалуча хІаьта мух 4 — 5 ди хьалхагІа кхачаргба. КхоалагІча декаде юкъ-юкъера хьа а хоркаш, хетаргахьа, ялаташ чІаца доладергда.

Йоачан вІезигагІа хиннача моттигашка, хьалха санна, хьа лаьгІ а ца деш, хий дехна деза.

Л. ТОЛСТОБОРЕНКО,
агрометеослужба инженер-агрометеоролог.

Редактор **Т. А. ТЕБОЕВ.**

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ГІуйренара гимнастика.
9.05 — Тучков. «Кудимовка сатем бохацен кинна дис дис» яха телевизионни спектакль. ШоллагІа серя. Хьалхара даькъа.
9.30 — «Максим пхьавор» яха художественни фильм. Иштеьнча — кердадарам.
14.30 — Кердадарам.
14.50 — Массе куличь берлина дешенна. Кинопрограмма.
15.30 — «Кьанасара Іелин».
15.50 — «Объектив».
16.10 — «Орленок» яхача телестуде концертни зал.
16.55 — Берашта дола фильм. «Нальткиа парусавье» яха телевизионни художественни фильм.
18.05 — Миллионий ленински университет. Телевьхаьархой мехкаш жен зу СССР Іилмай Академии член-корреспондента Бузинча.
18.35 — «Дорога за мьл». Киножурнал.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Футболах йола СССР-а чемпионат. «Динамо» (Минск) — «Шахтер» (Донецк). Минскера трансляци. Перерывне — Тоаргий спортах йола СССР-а кубок.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Фу? Мича? Маца?». Каторхошта йола телевизионни викторина. Иштеьнча — «Тахан дунен тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

17.00 — Культура Малгобекски Дворецe художественни самодеятельноста концерт.
17.40 — Дешархошта дола фильм.
18.00 — Дешаца а гІулакхаца а кхетам дуж хлеба. Масса йолча оагІораьхьара ялаза саг деІлаолалара тІехье (нохчий меттала).
18.30 — «Нохч-ГІалгІайчу гІаланаш». Информационни программа (эрсий а гІалгІай а меттала).
18.30 — Хоамаш, рекламa.
18.35 — «Юртара ваха» (нохчий меттала).
18.45 — «Сиг а Іадам ва» (нохчий меттала).
19.30 — Киножурнал.
19.30 — Кхетацца хлебу школа.
19.50 — «Бийса хьалхаьа, хийла муж, бераш!».
20.10 — Литературни вІашагІкхетар. «А. С. Пушкин а Нохч-ГІалгІай литература а» (нохчий меттала).
20.45 — «Зl[illegible] концерта».
21.15 — «Художники доза кумира». Фриц Кремер.
21.40 — Телевизионни короткометражни художественни фильмий программа. «Шентта дин сайра», «Термометр», «Кхо сом».

15 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «ГІуйренара гимнастика».
9.05 — Турчков. «Кудимовка сатем бохацен кинна дис дис» яха телевизионни спектакль. ШоллагІа серя. ШоллагІа даькъа.
9.45 — Римски - Корсакова произведенеш дІалокх Центральни телевиденен Ерригсоюзни радиол симфонически оркестро.
10.10 — Телевизионни короткометражни художественни фильмий программа. Иштеьнча — кердадарам.
14.30 — Кердадарам.
14.30 — «Хи чу кхевал бохацен хилара тІехь». Кинопрограмма.
15.35 — «Москва а москвичаш а».
16.05 — «Шахматни школа». Письмошта дола дий.
16.35 — «Целиноград» яха телевизионни документальни фильм.
17.00 — «Малеш дола А. С. Пушкина вІгагІа опереи балетеи Горьковски театра солисташ. Горькера передача.
17.30 — «БАМ хьальеш да тхо».
18.00 — «Берий произведениш переводаш». А. Барто.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Дов гІаала». Кинопрограмма.
19.20 — «Доакъ инструмента вахаш». (Домбра).
20.10 — «Сибэлуь - боадача Даьй-мехка яха кинопоэма». «Фор да тІера тІоне» яха мультипликацийн фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Нью-Йорк ажа» эстрадни кимпани» яхача оркестра ловзараш.
22.35 — «Тахан дунен тІа» яха информационни выпуск.
22.50 — Балета артистий концерт.

II ПРОГРАММА

18.00 — Дешархошта дола фильм.
18.30 — «Доахьараш хьйтара хадлаьза таркам тІалоаттаба» (нохчий меттала).
18.30 — «Нохч-ГІалгІайчу гІаланаш». Информационни программа (эрсий а нохчий а меттала).
19.00 — Баскетболах йола Европа чемпионат. Мадьяраш. Италера передача.
19.40 — Тоаргий спортах йола СССР-а кубок.
20.00 — «Бийса хьалхаьа хийла мух, бераш!».
20.15 — Іалама доттагІий клуб».
20.45 — Документальни фильм.
21.00 — Іалама - популярни фильмий программа.
21.45 — «Атта да дика хьал» яха телевизионни художественни фильм. ШоллагІа а кхоалагІа а серяш.

РАДИО

14 ИЮНЬ

6.40 — «Кер: гІулакхе а дехкарда ба» (гІалгІай меттала).
6.55 — Ахарах (гІалгІай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачий программа (эрсий, гІалгІай меттала).
8.25 — Халхара ахарах (гІалгІай меттала).
8.40 — «Іаьхорlо йолча дезале» (нохчий меттала).
9.15 — Совхозташ хьайкарахь дика мож (нохчий меттала).
9.30 — Халмиев. «Болхаой курла» яха вокальни цикл (эрсий меттала).
9.45 — Грозненски консервни бахч (гІалгІай меттала).
10.00 — Передачий программей хаттаршка дола жоп (эрсий меттала).
10.01 — Магомаеве Гаджийевсий ахарах (эрсий меттала).
10.15 — Эффективность йолаш идеологически йола дІабахара тІехь. Коммунисташа гІалехь (гІалгІай меттала).
10.30 — Дега кхелахь (гІалгІай меттала).
10.50 — Дон техах (эрсий меттала).
15.00 — Кердо хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

ДЕША БАХА ЛОВЧАР ТЕРКАМГА!

Грозненски мехкдаьтта техникуме 1979—1980 дешара шера дийнахьарча отделенешка деша
ДЕШАРХОЙ ДІАЧУЭЦИЛГА ДІАКХАЙКАДУ

Укх специальностех:

1. Пайдане оахкалаш лохаш ю геофизически методаша пайдане оахкалаш долча моттигашка тохкамаш дари.
2. Мехкдаьттан газовни скважинашта эксплуатаци яр.
3. Мехкдаьттан газовни скважинашка буруу тохар.
4. Цlераш юкъара дукьалара техникеи вхерамзлеи.
5. Мехкдаьтта промыслови химн.

ДЕШАРА ХАНАШ

8 класс яьккхарий — 3 шуи 6 бутти.
10 класс яьккхарий—3 шу.

Техникуме деша боагІараш заявленеш хьайо:

1 июне дена 31 июле кхаччалца.

Деша дІачуэцаш дІалуш йола экзаменаш хургья: 1 августа дена 20 августа кхаччалца:

Деша боагІараша дІалла еза экзаменаш:

8 класс чакхъьккхарашa:
1) Математика (устно).
2) эрсий мотт (диктант).

10 класс чакхъьккхарашa:
1) Математика (устно):
2) Литературеи эрсий мотти (сочинени).

Оценкаш «4», «5» йолаш 8—10 классаш чакхъьхараш экзаменаш йоацаш дІачуэц «Мехкдаьттан газовни скважинашта буруу тохар», «Мехкдаьттан газовни скважинашта эксплуатаци яр» яхача специальностех техникуме деша.

Заявленеца хила еза документаш:

Низза юкъера йоаца е юкъера школа йистекхара тешал е аттестат (подленник).

Медицински справка (форма № 286) (справка бланкаш техникумера дІаэца йиш я).

Прививкайн анализий результатийн хьакъехьара справка.

5 фотокарточка (керта тІа хІама а йоацаш дикка, 3х4 размер йолаш).

Вай ха тІайола тешал е паспорти военни билети (техникуме хьаеча хьахьокха деза); производственни балха стаж йолчо къахьегама книжка тІара хьайица выписка.

Заявленеш хьачу а кхо йоагІаш йола справкаш дІа е тел укх адресагІа: НГІАССР, 364006, г. Грозный, Клары Цеткина ул., 14/53.

Приемни комиссеи (33-гІа кабинет). Телефон 2-63-09, хьаеха 52.

Дирекци.

8—10 КЛАСС ЯЬККХА ДЕШАРХОЙ!
ШО ХЬОАШАЛГІА ХЬЕХ ТЕХНИКУМЕ

Грозненски мехкдаьтта техникуме 8-чей 10-чей классашкара дешархой хьех техникума хьехархошеи дешархошеи вІалагІкхетара сайре йолча.

САЙРЕН ПРОГРАММА:

1. Специальностех юкъа хьехархошеи дешархошеи ду къамаьлаш.
2. Художественни самодеятельноста концерт.

ВІалагІкхетара сайре хул 1979 шера 14 июне 17 сахьат даьлча Грозначе 1-гІча Мая цІерагІча беша.

ДИРЕКЦИ.

БАЛХА ГОВЗАЛ ЮМАЕ А ДІАХО ДЕША А АЬТТУВ БА УККАЗА

№ 4 йолча юкъерча профессионально-технически училище 1979 — 1980 дешара шера дешархой деша дІачуэцилга.

ДІАХОЙТ

укх специальностех:
9 класс чакхъьккхарашта:

1. Бурильщика гІонча.
2. Автомобила ремонт ю слесарь.
3. Электрогазосварщик.
4. Электромонтер.
5. Химически анализа лаборант.

Дешара ха—3 шу.

Училище чакхъьккхарашта дІалу юкъера образовани яккхарах дола диплом, 3—4 разрядагІа квалификаци а лу.

ТІехдика дешаш училище чакхъьккхараш вузашкеи военни училищешкеи деша хьожабу.

10 класс чакхъьккхарашта:

1. Бурильщика гІонча.
2. ГІишлонхо-отделочник: штукатур, маляр, плиточник.

Дешара ха—1 шу.

Училище чакхъьккхачул тІехьагІа 3—4—5 разрядагІа квалификаци лу.

ТІехдика дешаш чакхбаьнараш льготни условех вузе деша хьожабу.

Деша воагІачо хьачудала деза документаш:

1. Дешархочуи дай-нанойн заявлени.
2. Образованех дола тешал.
3. Вай ха тІайола тешал (16 шу даьннарашa — паспорт).
4. Вахача моттигера справка.
5. Школера характеристика.
6. Автобиографи.
7. 3х4 размер йолаш пхи фотокарточка.

Медицински комиссегІа чакхвоал училища еннача направленех.

Медкомиссех чакхваьннар экзаменаш йоацаш училище деша дІачуэц.

Училища адрес: г. Грозный, 364029, 12 участок СГПТУ-4. Автобусаш №№ 13, 24, 25, трамвай № 5, «13 участок» яхача уж соцача кхаччалца.

Хаоттам

Тахан республике гІоаллен Грознен хушалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фецара температура республике 20—25, Грозне 22—24 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктохкама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта бахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; каьхатий — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей денош ка

СФ02265. «Грозненский рабочий» издательство, типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3736.